

TARTU ÜLIKOOL
eetikakeskus

TARTU ÜLIKOOLI EETIKAKESKUSE 2021. AASTA ARUANNE

Detsember 2021

Sisukord

I. ÜLEVAADE	3
II. TEADUS- JA ARENDUSTEGEVUS	4
Rahastuse saanud teadus- ja arendustöö grandid	4
Esitatud taotlused	8
Hea teaduse suunalised tegevused.....	9
Teaduslikud artiklid ja kogumikud	10
Ettekanded konverentsidel ja töötubades	11
III. ÕPPETEGEVUS.....	15
Kaitstud magistri- ja bakalaureusetööd	15
Kirjutamisel olevad doktori- ja magistritööd	15
Kursused.....	16
Täiendõpe	18
Raamatukogu ja kirjanduse komplekteerimine	19
IV. ÜHISKONNALE SUUNATUD TEGEVUS	21
Koostööprojektid.....	21
Ühiskonnale suunatud konverentsid	28
Kollokviumid ja arutelud	28
Avalikud esinemised	30
Raamatud.....	31
Meedia.....	31
Etikaveeb	33
V. TÖÖTAJAD.....	35

I. ÜLEVAADE

Tartu Ülikooli eetikakeskus asutati 1. juunil 2001 interdistsiplinaarse üksusena Tartu Ülikooli filosoofiateaduskonna juures. Tartu Ülikooli eetikakeskus tegutseb uue statuudi alusel alates 01.01.2009 konsortsiumina, kuhu algselt kuulus kaheksa teaduskonda. Pärast teaduskondade ühendamist valdkondadeks on konsortsiumisse haaratud kõik neli valdkonda: humanitaarteaduste ja kunstide valdkond, sotsiaalteaduste valdkond, meditsiiniteaduste valdkond ning loodus- ja täppisteaduste valdkond.

Konsortsiumi nõukogu koosseis on järgmine: etnoloogia kaasprofessor Ene Kõresaar, kirikuloo professor Riho Altnurme, õiguse ajaloo professor Marju Luts-Sootak, arengu- ja koolipsühholoogia lektor ja arengupsühholoogia teadur Anni Tamm, juhtimise kaasprofessor Anne Reino, rakubioloogia professor Toivo Maimets, meditsiinieetika nooremlektor Aime Keis, spordifüsioloogia professor Vahur Ööpik ja filosoofia, semiootika instituudi doktorant Jay Allen Zameska ning nõukogu otsusel kaasatud liige TÜ eetikakeskuse administratiivjuht Triin Paaver.

Nõukogu esimees on professor Toivo Maimets.

Eetikakeskuse juhataja on professor Margit Sutrop.

Keskuse ülesanneteks on:

- organiseerida interdistsiplinaarset uurimistööd teadust ja ühiskonda puudutavates eetika küsimustes;
- suunata Eesti ühiskonda reflekteerima normide, väärtuste ja õigluse küsimuste üle, korraldades avalikke loenguid, kohtumisi, seminare, diskussioone;
- koordineerida ja parandada eetika õpetamist ülikoolis, valmistada trükiks ette eetika-õpikuid ja oluliste eetikaalaste tekstide kogumikke;
- arendada kontakte teiste eetikakeskustega ja organiseerida külalisesinejate kutsumist teistest ülikoolidest kodu- ja välismaal.

Eetikakeskus näeb oma ülesandena samuti eetika õpetamise korraldamist nii Tartu Ülikoolis kui väljaspool. Soovime aidata kaasa eetika õpetamisele gümnaasiumides. Eetikakeskus osaleb mitmetes rahvusvahelistes teaduslikes uurimisprojektides. Keskuse raamatukogus on rikkalik valik filosoofia- ja eetikaalast kirjandust, mis on kättesaadav nii teadlastele, üliõpilastele kui ka kõigile teistele huvilistele.

II. TEADUS- JA ARENDUSTEgevus

Rahastuse saanud teadus- ja arendustöö grandid

1) Horisont 2020 projekt „**Noorte harimine ja jõustamine läbi mängimise internetis ohutult toimetamiseks**“ (RAYUELA), koordinaator Universidad Pontificia Comillas (Hispaania). Lisaks TÜ eetikakeskusele osaleb projektis kriminoloogia professor Jaan Ginter (sotsiaalteaduste valdkond, õigusteaduskond).

RAYUELA peamine eesmärk on mõista küberkuritegusid mõjutavaid motivatsioone ja inimfaktoreid ning samuti mängu kasutades jõustada ja harida noori (eeskätt lapsi ja teismelisi) interneti kasutamise seonduvate kasude, riskide ja ohtude alal, et sellega küberkuritegevust ennetada ja leevendada.

RAYUELA uurimisprojekti eesmärk on tuua kokku õiguskaitseasutused, sotsioloogid, psühholoogid, antropoloogid, õigusnõunikud, arvutiteadlased ja insenerid, et luua uusi meetodeid mõistmaks paremini kõiki neid faktoreid, mis mõjutavad veebis käitumist ja küberkuritegusid. Samuti soovitakse rakendada noorte inimeste talenti küberturvalisuse ja tehnoloogiate arendamisse.

Projekti täitjad: Margit Sutrop (vastutav), Mari-Liisa Parder, Marten Juurik, Õnne Allaje-Kukk, Kristi Lõuk.

Kestus: 2020–2023

TÜ kogueelarve (koos üldkuluga): 218 750 EUR

2) Horisont 2020 projekt „**Vastutustundlik avatud teadus Euroopas (ROSiE)**“. Projekti juhib Oslo Ülikool.

Teaduse tulevik on avatud teadus (*open science* ehk OS), kus teadusuuringute kavandamine, protsessid, andmed ja tulemused on kõigile sidusrühmadele vabalt kättesaadavad. OS muudab teaduse tõhusamaks ja ühiskonna vajadustele paremini reageerivaks ning võimaldab kodanikel teadlastena aktiivselt osaleda kõigis teaduse aspektides. OS tekitab aga ka uusi küsimusi teaduseetika, hea teaduse ja väärkäitumise kohta. Me teame, et meie praegustes protsessides esineb teadusuuringute väärkäitumist ja küsitavaid uurimistavasid ning on tõenäoline, et nendega sarnased või uued väärkäitumise vormid või küsitavad tavad ilmnevad ka avatud teaduses. Seetõttu on oluline tuvastada ja analüüsida väärkäitumise potentsiaali OS-i eri valdkondades ja eri teadusharudel ning tuvastada ja analüüsida praeguseid eetilisi, sotsiaalseid ja õiguslikke lähenemisviise kaheldavatele tavadele reageerimiseks. Ainult sellisele analüüsile tuginedes saab Euroopa teadussüsteem tõhusalt tagada, et eetikast ja heast teadusest saab avatud teaduse struktuuriline komponent.

ROSiE sellist analüüsi pakubki ja töötab välja praktilised tööriistad, mille eesmärk on tagada teaduseetika ja hea teaduse järgimine avatud teaduses. Projektis osaleb multidistsiplinaarne uurimisrühm, mis koosneb maailma juhtivatest ekspertidest ja organisatsioonidest avatud teaduse, kodanikuteaduse ja teaduseetika valdkonnas.

Projekt keskendub avatud teaduse põhimõtete kriitilisele eetilisele, teadusfilosoofilisele, interdistsiplinaarsele uurimisele.

Projekti täitja: Kadri Simm, Tartu Ülikooli praktilise filosoofia kaasprofessor.

Kestus: 2021–2024

Tartu Ülikooli laekuv summa (koos üldkuluga): 166 875 EUR

3) Horisont 2020 projekt **MEDIADELCOM „Meediaga seotud riskide ja võimaluste hindamine lähtudes dialoogilise kommunikatsiooni vajadustest: Euroopa meediamaastriku arengustsenaariumite loomine“**. Projekti koordinaator on Tartu Ülikooli ühiskonnateaduste instituut, professor Halliki Harro-Loit.

Arutleva kommunikatsiooni eelduseks kaasaegses meediastunud ühiskonnas on uudismeedia võimekus varustada ühiskonda tõese informatsiooniga ja luua foorum arutlevale avalikkusele, aidates nii kaasa probleemide lahendamisele ja ühiskonnale oluliste otsuste tegemisele. Praegune ultraparempoolsete ja populistlike jõudude populaarsuse kasv eriti Kesk- ja Ida-Euroopa endistes sotsialismimaades (Poola, Ungari, Tšehhi, Slovakkia, Eesti), nii nagu ka Brexit, näitab seda, et Euroopa rahvaste ühised väärtused ja eesmärgid ei ole enam endastmõistetavad. Digirevolutsioon on lisanud teabe edastamise viise ja võimalusi, muutnud inimeste meediatarbimist, aga loonud ka tingimused valeinfo levitamiseks ning ühtlasi avalikkuse ja inimeste manipuleerimiseks. Kiirelt muutuv meediakeskkond loob seega arutleva avalikkuse jaoks nii uusi võimalusi kui ka uusi riske.

MEDIADELCOM keskendub nende võimaluste ja riskide määratlemisele ja mitmekülgsel analüüsile, ning vastavate arengustsenaariumide modelleerimisele. Arengumudelid annavad meediapoliitika kujundajatele vahendi informeeritud otsuste tegemiseks, mis looksid arutleva avalikkuse jaoks soodsa meediakeskkonna demokraatlike väärtuste ja praktikate toetamiseks.

Projekti TÜ eetikakeskuse poolne täitja: Mari-Liisa Parder, Tartu Ülikooli eetikakeskuse eetika teadur. Vastutav täitja ajakirjanduse professor Halliki Harro-Loit.

Kestus: 2021–2024

Rahastus TÜ eetikakeskusele: 4500 EUR

4) Horisont 2020 projekt **A4L_ACTIONS „Eluteaduste Liit: Strateegiatest tegudeni Kesk- ja Ida-Euroopas“**. Projekti koordinaator on Masarykova univerzita Czechia. Tartu Ülikoolis koordineerib tegevusi professor Toivo Maimets.

Teadusuuringud ja innovatsioon (T&I) mängivad kesksel rollil Euroopa ühiskondlike probleemide lahendamisel, sealhulgas kodanike tervise ja heaolu tagamisel. Vaatamata märkimisväärsetele investeeringutele püsivad riikide vahel endiselt erinevused teadus- ja innovatsioonitegevuses. Tervishoiusektoris võib teadus- ja arendustegevuse lõhe Euroopa kodanike tervise- ja elukvaliteeti põhjalikult mõjutada. Jätkates Alliance4Life'i edu, on EL-i rahastatava projekti A4L_ACTIONS eesmärk vähendada terviseuuringute ja innovatsiooni lõhet, parandades terviseuuringuid teostavate asutuste kultuuri, juhtimist, tunnustamist ja innovatsioonipotentsiaali madalamate tulemustega Kesk- ja Ida-Euroopa riikides. See aitab suurendada nende atraktiivsust ja sillutab teed koostööks arenenud Euroopa riikidega.

Projekti TÜ eetikakeskuse poolne täitja: Mari-Liisa Parder, Tartu Ülikooli eetikakeskuse eetika teadur. Vastutav täitja rakubioloogia professor Toivo Maimets.

Kestus: 2021–2024

Rahastus TÜ eetikakeskusele: 6975 EUR

5) Horisont 2020 projekt **PRO-RES (PROmoting integrity in the use of RESearch results in evidence based policy: a focus on non-medical research)**, koordinaator European Science Foundation. Lisaks TÜ eetikakeskusele osaleb projektis tarkvaratehnika professor Dietmar Pfahl (loodus- ja täppisteaduste valdkond, arvutiteaduste instituut).

PRO-RES projekti üldine eesmärk on üles ehitada teaduseetika ja hea teaduse raamistik mittemeditsiinilistele uuringutele, mis oleks kavandatud kõikide oluliste sidusgruppide koostööna ning oleks neile vastuvõetav, sealjuures oleks raamistik sarnane Oviedo konventsiooni ja Helsingi deklaratsiooniga.

PRO-RES kavatseb kasutada varasemaid hea teaduse põhimõtete sõnastusi, mida on toetanud Euroopa Liit ja muud rahvuslikud ja rahvusvahelised organisatsioonid. Samal ajal, selleks et olla püsiv ja jätkusuutlik, peab tulemus olema ka piisavalt paindlik, et suuta rahuldada ka oodatavaid tulevasi vajadusi. Loodav raamistik on kavandatud mitmetasemelisena, alustades lihtsast sissejuhatavast „aluspõhimõtete“ tasemest, jätkates rohkem tausta ning selgitusi esitatavate tasemetega ning lõpetades otsuste langetamise keerukamate abivahenditega hilisematel etappidel. Selline ülesehitus tagab, et algus ei tekita hirmu teaduseetika ja hea teaduse nõuetest arusaamise raskuste ees, kuid samal ajal uuritakse täies mahus põhimõtete selgitavaid põhjendusi.

Projekti täitjad: Margit Sutrop (vastutav), Marten Juurik, Kristi Lõuk, Kadri Simm, Dietmar Pfahl, Katrin Velbaum, Mari-Liisa Parder.

Kestus: 2018–2021

Summa: 162 250 EUR

6) Erasmus+ (Key Action 2: Cooperation for innovation and the exchange of good practices, Knowledge Alliances) projekt „**Advanced Training on Healthcare Innovation Knowledge Alliance**“ (ATHIKA) Projektijuht partner on Ramon Llull Ülikool (Hispaania), lisaks TÜ eetikakeskusele (Kadri Simm, Margit Sutrop) osaleb Eestist projektist veel Technopolis Group.

IKT süsteemidel põhinev uudse tervishoiusüsteemi areng nõuab suuremat koostööd tervishoiutöötajate ja patsientide ning tehnoloogiaekspertide vahel, et tuvastada andmed ja informatsioon, mis on väärtuslikud tervishoiuteenuste pakkumisel ning jätta välja info, mis on kahjulik, ebakorrekne, sertifitseerimata, testimata või mis võib olla takistuseks patsiendile oma tervise seotud otsuste tegemisel ning fundamentaalsete inimõiguste kaitsel. Hetkel valitseb puudus tehnoloogiaekspertidest ja inseneridest, kes tunnevad tervishoiuteenuste spetsiifilisi eetilisi mõjusid. Samal ajal on tervishoiukorraldajad tõrksad muudatuste osas, mida tehnoloogia kaasamine kaasa toob.

Projekti partnerid tajuvad selles olukorras, et meditsiini valdkonnas IKT ettevõtted ja tuleviku tööandjad peavad kasvatama tehnoloogilisi oskusi ja eetilist kompetentsi, et digitaalset tervishoiu innovatsioon rakenduks humanistlikul viisil. Nende vajaduste adresseerimiseks loob

ATHIKA võimalused innovatiivseks väljaõppeks, mille eesmärk on kasvatada IKT innovatsiooni ja ettevõtmiste edukat rakendumist Euroopa tervishoiuvaldkonnas.

ATHIKA loob koolitusprogrammi, kuhu kaasatakse akadeemilised ringkonnad, rahvatervise üksused, väikesed ja keskmised ettevõtted, *start-up*'id, ettevõtjad ja ärikonsultandid. Partnerite mitmekesisus tagab tervikliku nägemuse tervishoiusektorist ja võimaldab tuvastada kõige pakilisemad väljakutsed. Partnerid juhendavad tudengeid nende väljaõppe jooksul. Koostöösse on kaasatud erineva taustaga tudengid eri kõrgkoolidest, töötamaks välja uudseid tehnikaid ja eetilistele nõuetele vastavaid lahendusi. ATHIKA seob omavahel väljaõppe võistluslike tegevustega vastavates töötubades ja sümposiumidel, kus vahetatakse projekti tulemusi, teadmisi ja õppetunde, mida partnerid, tudengid ja teised tervishoiuvaldkonna sidusrühmad üle Euroopa on omandanud.

Kestus: 2019–2021

Summa: 76 580 EUR

7) Mobilitas+ järedoktori grant „**Multikulturalismi lahkarvamused ja tõkked: poliitilise kõrvalejätmise kriitika**“

Euroopa jätkuva rändekriisi ja kaasaegse multikulturalismiga seotud sügavate väärtuskonfliktide tõttu on kultuurilise integratsiooni ja koostöö probleem silmanähtavam kui kunagi varem. Esitan sotsiaalpoliitilise kõrvalejätmise funktsiooni analüüsi, et edendada selle ühildumist/kooskõlastamist.

Praegusel ajal on filosoofid kõrvalejätmise olemuse ja väärtuse hindamisel teravalt lahknenu. Ühelt poolt on neid, kes, pidades lugu ühiskondliku elukorralduse parandamisest, peavad kultuuriliste väärtuste kõrvalejätmist ja indiviide, kes taolisi väärtusi kannavad, moraalselt vääristunuteks ning isegi kontraproduktiivseteks.

On ka palju neid, kes, vastupidi, peavad poliitilist kõrvalejätmist *sine qua non* harmooniliselt toimiva poliitika aluseks. Käesolevas uurimuses hindan kriitiliselt argumente, mida tuuakse poliitilise kõrvalejätmise poolt ja vastu, eesmärgiga konstrueerida filosoofiliselt koherentne mudel, näidates, kuidas selline kõrvalejätmine toimib sotsiaalpoliitilise hädavajadusena.

Projekti täitja: James Pearson.

Projekti kestvus: 2019–2021

Summa: 81 359 EUR

8) **Eesti-uuringute tippkeskus** (CEES – Center for Excellence in Estonian Studies)

Institutsionaalse uurimisrühma „Lahkarvamuste filosoofiline analüüs“ juht: Margit Sutrop.

Keskus tegutseb juhtivteadur Mare Kõiva juhtimisel Eesti Kirjandusmuuseumi juures ning koondab 15 uurimisgruppi, milles osaleb üle 60 doktorikraadiga teadustöötaja ning üle 50 doktorandi Eesti Kirjandusmuuseumist, Tartu Ülikooli humanitaarteaduste ja kunstide ning loodus- ja täppisteaduste valdkonnast, Eesti Keele Instituudist, Tallinna Ülikoolist, Muusikaakadeemiast ja Tallinna Tehnikaülikooli Küberneetika Instituudist. Tippkeskuse eesmärk on Eesti uuringud kõige laiemas mõttes, transkultuuriliste ja emblemaatiliste nähtuste

kompleksne uurimine Eesti keele- ja kultuuriruumis; digihumanitaaria ja arvutianalüüsi arendamine.

Juhtivpartner: Eesti Kirjandusmuuseum

Kestus: 2016–2022

Aastane summa: 54 000

Kogu uurimisrühma summa 2016–2023: 352 658 EUR

9) **Kõrgkooliõpik „Praktiline eetika“**

Õpik on saadetud retsenseerimisele, ilmub 2022. aastal.

Projekti juht: dots. Kadri Simm

Rahastusprogramm: Eestikeelsed kõrgkooliõpikud 2018–2027, SA Archimedes

Kestus: 2019–2021

Summa: 23 900 EUR

10) RITA4 taotlus „**Euroopa teadlaste harta ja juhendi põhimõtete järgimine Eesti teadus ja arendusasutustes**”

Projekti eesmärgiks on analüüsida Euroopa teadlaste harta ja juhendi põhimõtete järgimist Eesti teadus- ja arendusasutustes ning seda, kas ja kuidas Harta ja juhendi põhimõtete järgimine toetab TAI strateegia inimvaraga seotud eesmärkide täitmist. Uuringu käigus viiakse Eesti TA asutustes läbi analüüs HRS4R meetodika alusel ning selle tulemusi kõrvutatakse TAI strateegia eesmärkidega. Projekti tulemusena valmivad soovitud TA asutustele ja poliitikakujundajatele Harta ja juhendi põhimõtete paremaks integreerimiseks.

Projekti viib läbi konsortsium koosseisus Tallinna tehnikaülikool (TalTech, Partner 1), Eesti teaduste akadeemia (ETA, Partner 2), Tartu Ülikool (TÜ, Partner 3), Tallinna Ülikool (TLÜ, Partner 4)

Tartu Ülikooli poolt osalevad taotluses Tartu Ülikooli rakendusuuringute keskus ning Tartu Ülikooli eetikakeskus.

Projekti TÜ eetikakeskuse poolne täitja: Mari-Liisa Parder, Tartu Ülikooli eetikakeskuse eetika teadur.

Rahastusprogramm:

Kestus: 2021

Rahastus TÜ eetikakeskusele: 6975 EUR

Esitatud taotlused

1) Horisont projekt „**Installing Societal Trust in Science & Innovation**“ (IANUS)

Projekt vastutav täitja: ERASMUS UNIVERSITEIT ROTTERDAM

Staatus: Hindamisel

2) Horisont projekt „**Emerging Pedagogies And Technologies for Inclusive education**“ (EMPATI)

Projekt vastutav täitja: OSLOMET - STORBYUNIVERSITETET

Staatus: Hindamisel

3) Horisont projekt „**Understanding Pathways into Child Sexual Abuse and Child Sexual Exploitation: Informing Policy, Prevention, Risk Assessment, and Policing**“ (CSAE-PATHWAYS)

Projekt vastutav täitja: UNIVERSITY OF EAST LONDON

Staatus: Hindamisel

4) Horisont 2020 projekt „**Building societal pathways, models and visualisation tools to enhance sustainable acceptance of greening ecosystems**“

Projekt vastutav täitja: INSTITUT DES HAUTES ETUDES ECONOMIQUES ET COMMERCIALES

Staatus: Mitterahastatud

Individuaalsed grandid

Margit Sutrop

Eesmärk: DAADi stipendium individuaalseks uurimistööks teemal „Usaldus tehisintellekti vastu. Filosoofiline analüüs“

Kutsuja: Tübingeni ülikooli rahvusvaheline eetikakeskus

Kestus: Juuli–august 2021

Summa: 4200 EUR

Hea teaduse suunalised tegevused

1) Hea teadustava nõustajate toetamine ja koolitamine toimub osana „**Teaduseetika juhendmaterjalide koostamine ja hea teadustava loomine**“ jätkuprojektist. 2021. aastal toimus kümme töökohtumist, kus arutati nõustamisega seotud küsimusi ning edasisi tegevusi.

15.01.2021 – töökohtumine hea teadustava nõustajatega

12.02.2021 – töökohtumine hea teadustava nõustajatega

05.03.2021 – andmekaitse paberi arutelu hea teadustava nõustajatega

26.03.2021 – andmekaitse paberi arutelu

- 16.04.2021 – andmekaitse paberi arutelu hea teadustava nõustajatega
- 6.05.2021 – andmekaitse paberi arutelu hea teadustava nõustajatega
- 31.05.2021 – töökohtumine Andmekaitse Inspeksiooniga
- 15.10.2021 – hea teadustava nõustajatega töökohtumine
- 02.12.2021 – andmekaitse paberi arutelu andmekaitse ekspertidega (prof Aleksei Kelli, Katrin Laas-Mikko) ja hea teadustava nõustajatega. Arutelu teaduseetika mikrokraadi ettevalmistamisest.
- 17.12.2021 – andmekaitse paberi arutelu TÜ õigusnõuniku Aliis Liiniga, akadeemilise sekretäri Tõnis Karkiga, andmekaitse peaspetsialisti Terje Mäesaluga ja TÜ raamatukogu avaandmete spetsialisti Tiiu Tarkpeaga ning hea teadustava nõustajatega.
- 2) Hea teadustava teemalised juhendite ja abimaterjalide loomine toimub samuti osana „**Teaduseetika juhendmaterjalide koostamine ja hea teadustava loomine**“ jätkuprojektist. 2021. aastal tuvastati teadlaste vajadus selgituste järele isikuandmete kaitse valdkonnas. Seetõttu alustati „Juhend isikuandmete töötlemiseks teadustöös“ koostamist.

Teaduslikud artiklid ja kogumikud

- Lõuk, K., Sutrop, M. (2022). *Teaduseetika. Praktilise eetika käsiraamat*. TÜ kirjastus [ilmumas].
- Sutrop, M., Simm, K. (2021). Eetilised valikud COVID-19 pandeemia tingimustes. *Mäetagused*.
- Parder, M.-L.; Juurik, M.; Lõuk, K.; Velbaum, K.; Simm, K.; Sutrop, M. (2021). Development and Implementation of a National Research Integrity System. The Case of the Estonian Code of Conduct for Research Integrity. In: Joel Faintuch (Ed.). *Integrity of Scientific Research: Fraud, misconduct and fake news in the academic, medical and social environment*. Springer [ilmumas].
- Sutrop, M.; Lõuk, K. (2021). Ethical research in a global context: A dynamic tension between universal values, principles and contextual applications. In: Iphofen, R. and O'Mathúna, D (Ed.). *Ethical Evidence and Policymaking: Interdisciplinary and International Research*. Policy Press/Bristol University Press [ilmumas].
- Sutrop, M. (2021). Väärtused ja väärtusarendus. Rmt-s: H. Harro-Loit, H. Hirsnik, T. Kõnnussaar, M.-L. Nummert, M.-L. Parder, N. Punnar, M. Sutrop (koost.) *Väärtusarenduse analüüs edasijõudnutele. Käsiraamat koolidele ja lasteadadele*. Tallinn: EKSA.
- Zhytnik, Lidiia; Peters, Maire; Tilk, Kadi; Simm, Kadri; Tõnisson, Neeme; Reimand, Tiia; Maasalu, Katre; Acharya, Ganesh; Krjutškov, Kaarel; Salumets, Andres (2021). From late fatherhood to prenatal screening of monogenic disorders: evidence and ethical concerns. *Human Reproduction Update*, dmab023. DOI: 10.1093/humupd/dmab023.
- Simm, Kadri; Urban, Reet; Seppel, Külliki; Zameska, Jay; Dzaganija, Dalia; Animägi, Liina (2021). Halbade uudiste edastamine patsientidele: tõerääkimise uuring Eesti arstide ja õdede seas. *Eesti Arst*, 100 (9), 477–484.

- Simm, Kadri (2021). Benefit-sharing: from compensation to collaboration. In: Graeme Laurie, Edward Dove et al (Ed.). *Cambridge Handbook of Health Research Regulation* (148–157). Cambridge University Press. (Cambridge Law Handbooks). DOI: 10.1017/9781108620024.019.
- Simm, Kadri (2021). Saatesõna Peter Singeri raamatule „Loomade vabastamine“. Rmt-s: P. Singer. *Loomade vabastamine* (355–372). Tartu Ülikooli kirjastus. (Avatud Eesti Raamat).
- Lubi, Kadi; Simm, Kadri; Lempu, Kaja; Eensalu-Lind, Angela (2021). Ethical and organizational challenges of COVID-19 – view from the medical frontlines in Estonia. *RSU the 8th International Multidisciplinary Research Conference „Society. Health. Welfare“*, electronic (Riga), 24.–26.03.2021.
- Simm, Kadri (2021). Heaolu on objektiivne väärtus. Intervjuu Peter Singeriga. *Sirp*, 22.10.2021.
- Martinelli, Lucia; Bilyy, Rostyslav; Buzas, Norbert; Ceausu, Iuliana; Głos, Aleksandra; Heavin, Ciara; Lhotska, Lenka; Machado, Helena; Mali, Franc; Masic, Izet; de Berain, Miguel Iñigo; Nasadyuk, Christina; Olofsson, Jennie; Pale, Predrag; Pot, Mirjam; Prainsack, Barbara; Şahinol, Melike; Shim, Jiwon; Simm, Kadri; Svalastog, Anna Lydia ... Kopilaš, Vanja (2021). *The collection of narratives on face mask wearing written by members of scholarly association Navigating Knowledge Landscapes Network in May 2020*. DOI: 10.17632/9s6fm7vdbc.1.
- Lubi, Kadi; Simm, Kadri; Zameska, Jay; Lempu, Kaja; Eensalu-Lind, Angela (2022). Psühhosotsiaalsed ja eetilised väljakutsed tervisealases kriisisituatsioonis: eesliini tervishoiutöötajate hinnangud ja kogemused COVID-19 pandeemia esimese laine näitel. *Eesti Arst* [ilmumas].
- Lubi, K.; Simm, K.; Zameska, J. A.; Lempu, K.; Eensalu-Lind, A. (2022). Other patients become a secondary priority: Perceptions of Estonian frontline healthcare professionals on the influence of COVID-19 on health (in)equality and ethical decision-making. *Journal of Communication in Healthcare: Strategies, Media and Engagement in Global Health* [ilmumas].

Ettekanded konverentsidel ja töötubades

- Hirsnik, Helen „Õpetajate väärtuste mängu ja Eesti Rahva väärtuste mängu mängimine Viljandimaa noorsootöötajate suvekoolis“. Viljandi maakond, Eesti, 07.06.2021
- Hirsnik, Helen „Milleks meile väärtusarendus?“, Türi valla õpetajate koostööpäev, Eesti, 25.08.2021
- Hirsnik, Helen, Punnar, Nele „Hea kooli ja hea lasteaia tunnusprogrammi tutvustus ja väärtuste mängud“, Kutseaasta ühisseminar, Eesti, Kadrina 10.08.2021
- Juurik, Marten „Conflict of interests and conflict of loyalties in the context of handling cases of misconduct: the example of implementing the Estonian Code of Conduct for Research Integrity“ – ENRIO 2021 Congress on Research Integrity Practice. Helsingi (veebis), 27.–29.09.2021

- Nummert, Mari-Liis „Tallinna haridusjuhtide kooliaasta avauirus“, Väätša Mõisakool, Eesti, 24.08.2021
- Nummert, Mari-Liis „Klassijuhataja eneseanalüüsimudeli testimine“, Türi valla õpetajate koostööpäev, Eesti, 25.08.2021
- Nummert, Mari-Liis „Väärtused, väärtuskasvatus ja väärtusarendus“ Elva valla haridusjuhtide koostööpäeval „Stardi targalt“, Eesti, 26.08.2021
- Nummert, Mari-Liis „Pilguheit klassijuhatajasse – mis on klassijuhataja eneseanalüüsimudel?“ Tallinna klassijuhataja teema-aasta tänuüritusel, Eesti, 10.09.2021
- Nummert, Mari-Liis „Klassijuhataja eneseanalüüsi mudel“ Tallinna Reaalkooli ja SA Eesti Teadusagentuuri IV rahvusvahelisel reaali- ja loodusteadusliku hariduse konverentsil, 11.09.2021
- Punnar, Nele „Eesti Rahva Sada valikut“, Türi valla õpetajate koostööpäev, Eesti, 25.08.2021
- Sutrop, Margit „How can Artificial Intelligence Enhance Moral Agents“: Centre for the Study of Bioethics ja Oxfordi ülikooli Welcome Centre for Ethics and Humanities korraldatud konverentsil „Enhancement: Cognitive, Moral, and Mood“, Belgrad (veebis) 05.01.–02.03.2021
- Sutrop, Margit „What is involved in a complex notion of trust?“ Tartu Ülikooli praktilise filosoofia kollokviumis (veebis), 31.03.2021
- Sutrop, Margit „Muuseumieetika“ ICOMi muuseumieetika seminaril, 06.04.2021
- Sutrop, Margit „Wozu sind die Überlebenden dem Verstorbenen verpflichtet?“ Arbeitsgruppe Sprache und Ethik seminaril „Der Tod und die Toten. In Gedenken an Theda Rehbock“, 27.04.2021
- Sutrop, Margit „Vaktsineerimisvabadusest ja -kohustusest eetilise vaatepunktist“ Eesti Arstide Liidu konverentsil Tartus, 21.05.2021
- Sutrop, Margit „Trusting People and Trusting AI. What is the Difference?“ Tübingeni ülikooli rahvusvahelise eetikakeskuse seminaril Tübingenis, 20.07.2021
- Sutrop, Margit „Ethics and Politics. A Personal Experience“, avalik aulaloeng Tübingeni ülikoolis 29.07.2021
- Sutrop, Margit „E-health in Estonia. Ethical Frameworks“ konverentsil „Bridging the Baltic. Medicine in the Baltic Sea Region“. Korraldajad: Heinrich-Heine-University Düsseldorf, Odense University, Lund University ja Rīga Stradiņš University, 21.08.2021
- Sutrop, Margit „On the emotional implications of ethical decision-making“ konverentsil „The ethics of investigating emotion and mental health“, Tübingeni ülikooli rahvusvahelises eetikakeskuses Tübingenis 03.09.2021
- Sutrop, Margit „What is trust?“ Eesti Filosoofia Aastakonverentsil Tartus 24.09.2021
- Sutrop, Margit „Usaldusest teaduse vastu, filosoofiliselt“ konverentsil „Kas usaldus teaduse vastu on kadunud? Koroonakriis kui usalduskriis“, 26.11.2021.
- Sutrop, Margit, Parder, Mari-Liisa, Juurik, Marten, Lõuk, Kristi, Velbaum, Katrin, Simm, Kadri. „How to engage the whole research community in the writing of the code of

research integrity: Estonian experience“ – ENRIO 2021 Congress on Research Integrity Practice. Helsingi (veebis), 27.–29.09.2021

Sutrop, Margit „Shared values, value conflicts and moral dilemmas“ konverentsil „Ideals, Challenges and Dilemmas in Practicing and Teaching Academic and Civic Values at the University“, Tbilisis Illia Riiklikus Ülikoolis (veebis), 12.10.2021

Parder, Mari-Liisa „Using dilemma game for research integrity. The case of Estonian Code of Conduct for Research Integrity“ – ENRIO 2021 Congress on Research Integrity Practice. Helsingi (veebis), 27.–29.09.2021

Parder, Mari-Liisa, Gryffroy, Pieter „Ethics and data management for open schools“, Open Classroom Conference, Ellinogermaniki Agogi, Kreeka, 23.10.2021.

Parder, Mari-Liisa „Väärtused töös ebasoodsas olukorras olevate laste ja noortega“ taotlusvooru „Integreeritud tugiteenused koolist väljalangevuse ennetamiseks“ infopäeval. Tartu, Eesti, 16.12.2021.

Osalemise projektide töökohtumistel

Aeg	Kohtumise tüüp ja toimumiskoht	Projekti nimi	Osaleja/esindaja keskuse poolt
10.03.2021	Osalemise RAYEULA konsortisumi töökohtumisel (veebis)	RAYUELA	Mari-Liisa Parder
11.03.2021	Osalemise RAYUELA ja CC-DRIVER projektide ühiskohtumisel (veebis)	RAYUELA	Mari-Liisa Parder
28.–29.04.2021	Osalemise ATHIKA <i>workshop</i> ’il (IoT)	ATHIKA	Kadri Simm, Mats Volberg, Triin Paaver
11.–12.05.2021	Osalemise ATHIKA <i>workshop</i> ’il (Gov&Ethics))	ATHIKA	Kadri Simm, Mats Volberg, Triin Paaver
25.05.2021	Osalemise A4L_ACTIONS <i>kick-off</i> kohtumisel (veebis)	A4L_ACTIONS	Margit Sutrop, Mari-Liisa Parder
03.06.2021	Osalemise PRO-RES ümarlaval AI teemadel	PRO-RES	Mari-Liisa Parder

29.06.2021	Osalemine A4L_ACTIONS FG2 kohtumisel (veebis)	A4L_ACTIONS	Mari-Liisa Parder
07.09.2021	Osalemine A4L_ACTIONS FG2 kohtumisel (veebis)	A4L_ACTIONS	Mari-Liisa Parder
07.–10.09.2021	Osalemine MEDIADELCOM <i>workshop</i> 'il Tallinnas	MEDIADELCOM	Mari-Liisa Parder
21.09.2021	Osalemine PRO- RES lõppkonverentsil	PRO-RES	Kristi Lõuk
27.–29.09.2021	Osalemine ENRIO 2021 kongressil		Margit Sutrop, Mari- Liisa Parder, Marten Juurik, Kristi Lõuk, Kadri Simm, Kairi Kreegipuu
06.10.2021	PRO-RES tööriistakasti testimine Eesti partneritega	PRO-RES	Margit Sutrop, Kristi Lõuk
20.–21.10.2021	Osalemine RAYUELA konsortsiumi kohtumisel Kreekas, Ateenas	RAYUELA	Mari-Liisa Parder, Marten Juurik
17.–19.11.2021	Osalemine ATHIKA lõppkonverentsil Leedus, Kaunases	ATHIKA	Kadri Simm, Triin Paaver
25.11.2021	Osalemine RAYUELA-CC- DRIVER ühiskohtumisel (veebis)	RAYUELA	Mari-Liisa Parder

III. ÕPPEGEVUS

Kaitstud magistri- ja bakalaureusetööd

Magistritööd

Egle Erik, A Response to the Practicality Issue in the Abolitionist Animal Rights Framework: A Scalar, Nonideal Approach in Animal Ethics, juhendaja Heidy Meriste, retsensent Indrek Lõbus

Meenachi Naidu, Relevance of Evolutionary Biology and Game Theory in Ethics, juhendaja Kadri Simm, retsensent Mats Volberg

Bakalaureusetööd

Julius Jukkum, The Problems of Social Justice in Health Care, juhendaja Mats Volberg, retsensent Jay Zameska

Aleksandra Matsuk, Eetilise egoismi kaitseks, juhendaja Heidy Meriste, retsensent Francesco Orsi

Olle Paas, Domineerimine nähtusena kolmes võimukäsitluses, juhendaja Mats Volberg, retsensent Marek Volt

Joosep Raud, Aju-arvuti koosluse potentsiaalne mõju väärtussüsteemidele, juhendaja Mats Volberg, retsensent Merike Reiljan

Liisa Rootare, Sotsiaalabi pakkumise filosoofiline mõtestamine tulenevalt tänase sotsiaaltöö põhimõtetest, juhendaja Kadri Simm, retsensent Siobhan Kattago

Agnes Tiimus, Lastele suunatud reklaamid võivad kahjustada laste autonoomiat, juhendaja Kadri Simm, retsensent Marek Volt

Kirjutamisel olevad doktori- ja magistritööd

Doktoritööd

Kristi Lõuk, Teadlase kohustusest informeerida uuritavaid, juhendaja prof Margit Sutrop.

Katrin Laas-Mikko, Moral Reasoning in Practical Context: Ethical Risks of Emerging Technologies, juhendaja prof Margit Sutrop.

Heidy Meriste, The Role of Person-Focused Emotions in Our Moral Lives, juhendaja prof Margit Sutrop.

Karel Pajus, Inimväärikus inimõiguste alusena: Kantiaanliku alusepaneku võimalikkus, juhendaja Francesco Orsi.

Stijn van Gorkum, Hypothetical and Categorical Reasons to Be Moral for Naturalists, juhendaja Francesco Orsi.

Sergei Sazanov, „eo-Lockean Justification of Private Property Rights, juhendajad Helen Eenmaa-Dimitrieva ja Mats Volberg.

Jay Zemeska, A Sufficientarian Account of Justice in Health Care, juhendaja Kadri Simm.

Magistritööd

Anna-Liza Starkova, juhendaja Siobhan Kattago

Hakan Iyisoylu, juhendaja Kadri Simm

Jered Brice, juhendaja Siobhan Kattago

Roland Püttsepp, juhendaja Francesco Orsi

Yufeng Luo, juhendaja Siobhan Kattago

Viktorija Kozlova, juhendaja Siobhan Kattago

Kursused

1) **Üleülikooliline doktoriõppe valikaine „Hea teadus: raamnõuded, väärtused ja tegevuspõhimõtted“** (HVFI.01.002, 6 EAP). Kursusega alustati 2018. aasta sügissemestril ja õpetamine jätkus 2021. aastal. Sügissemestril loetakse kursust eesti keeles ja kevadsemestril inglise keeles.

Kursuse õppejõud: Margit Sutrop (vastutav), Jüri Allik, Halliki Harro-Loit, Ruth Kalda, Aleksei Kelli, Tiina Ann Kirss, Urmas Kõljalg, Marju Lauristin, Endla Lõhkivi, Toivo Maimets, Maria Murumaa-Mengel, Lilian Neerut, Aive Pevkur, Veljo Runnel, Tobias Schulte in den Baeumen, Andra Siibak, Mari Ann Simovart, Andres Soosaar, Urmas Sutrop, Kadri Tamme, Tiiu Tarkpea.

Interdistsiplinaarne kursus on üles ehitatud pööratud klassiruumi põhimõttel.

Teemade puhul on lähtutud peamiselt „Hea teadustava“ peatükkidest, lisaks on kursusel paar laiemat teoreetilist konteksti avavat loengut. Teemad:

1. Mis on teadus? Teadusliku maailmamõistmise eripära. Erinevad teadusdistsipliinid ja -kultuurid, interdistsiplinaarsus.
2. Eetika teaduses ja teadlase eetika. Mis on hea teadus?
3. Teadustöö kavandamise, läbiviimise ja tulemuste rakendamise seotud eetilised küsimused.
4. Teadusandmete töötlemine ja isikuandmete kaitse.
5. Avatud teadus, teaduse avaandmed ja FAIR andmed.
6. Intellektuaalomand, autorsus ja publitseerimine.
7. Lojaalsus, huvide konfliktid ja teadlase eri rollid.
8. Hea teadustava ja väärkäitumine teaduses.

2) **Maaülikooli doktoriõppe kohustuslik aine „Teaduseetika“** (DK.0020). Kursusega alustati 2021. aastal, õpetamine jätkub 2021. aastal. Kursust loetakse inglise keeles.

Kursuse õppejõud: Mari-Liisa Parder (vastutav), Margit Sutrop, Marten Juurik, Kristi Lõuk.

Kursuse eesmärk on teha sissejuhatus eetikasse ja moraali ning anda ülevaade teaduseetika põhimõtetest, valdkonda reguleerivatest juhistest ja koodeksitest, hea teaduse ja väärkäitumise omavahelisest suhtest ning uurimistö eetilistest aspektidest. Vaatluse all on ka autorsusega seotud küsimused ning teadlase roll teaduskogukonnas.

Ülevaade kõigist eetikat puudutavatest kursustest Tartu Ülikoolis (kevadsemester 2021 ja sügissemester 2021)

Humanitaarteaduste ja kunstide valdkond
FLFI.02.003 Eetika alused, 3 EAP, Heidy Meriste
FLFI.02.097 Pedagoogiline eetika, 3 EAP, Margit Sutrop (vastutav), Mari-Liis Nummert
FLFI.02.122 Metaeetika, 3 EAP (ing), Francesco Orsi (vastutav)
FLFI.02.138 Õpetaja eetika ja väärtuskasvatus, 3 EAP, Nelli Jung
FLFI.02.148 Eetika peateemad, 6 EAP (ing), Heidy Meriste
FLFI.02.155 Seksuaaleetika ja -filosoofia, 6 EAP, Francesco Orsi
FLFI.02.167 Kas eetika õpetamisel on mõtet?, 3 EAP, Kadri Simm
FLFI.02.177 Rahvatervishoiu eetika, 3 EAP, Kadri Simm (vastutav), Jay Zameska
FLFI.02.179 Teaduseetika humanitaarias, 3 EAP, Kadri Simm
FLFI.01.050 Sissejuhatus Immanuel Kanti eetikasse, 3 EAP, Eduard Parhomenko
HVUS.02.005 Teoloogiline eetika, 3 EAP, Thomas-Andreas Pöder
HVUS.06.003 Judaisimi eetika, 3 EAP, Anu Põldsam (vastutav)

Sotsiaalteaduste valdkond
MJJV.03.134 Ärieetika alused (eesti ja inglise keeles), 3 EAP, Anne Reino
MJRI.03.096 Institutsionaalne keskkond, 6 EAP, Jüri Sepp (vastutav), Marju Lauristin, Margit Sutrop
SVPH.00.064 Eetika probleemid psühholoogias, 4 EAP, Nele Pöldver (vastutav), Kairi Kreegipuu, Katrin Pruulmann, Indrek-Ivar Määrits, Peeter Pruul, Helena Ehrenbusch
SHRG.02.021 Poliitiline teooria ja eetika, 6 EAP, Eva Piirimäe
SHUH.00.012 Kommunikatsiooni eetika, 4 EAP, Marten Juurik (vastutav)

SVPC.03.010 Sotsiaaltöö eetika, 3 EAP, Anu Aunapuu (vastutav)

SVHI.03.029 Eripedagoogide ja logopeedide kutse-eetika, 3 EAP, Maili Karindi (vastutav), Lagle Lehis

SVNC.01.161 Inimõigused ja kutse-eetika noorsootöös, 6 EAP, Kaur Kötsi

SVUH.00.152 Info- ja kommunikatsiooniõigus, 6 EAP, Halliki Harro-Loit (vastutav), Marten Juurik, Mari-Liisa Parder

SVUH.00.089 Infoõigus ja eetika, 6 EAP, Halliki Harro-Loit (vastutav), Marten Juurik, Mari-Liisa Parder

SVUH.00.060 Infoõigus, privaatsus ja andmekaitse. 6 EAP, Marten Juurik (vastutav), Halliki Harro-Loit, Mari-Liisa Parder, Terje Mäesalu, Kristjan Kikerpill

Meditšiiniteaduste valdkond

ARFA.02.108 Bioeetika, 4 EAP, Daisy Volmer (vastutav), Andres Soosaar

ARTH.02.001 Meditsiinieetika, 3 EAP, Aime Keis (vastutav), Kristi Lõuk

ARTH.02.055 Meditsiiniteooria ja -eetika, 3 EAP, Aime Keis (vastutav), Margus Lember, Aive Pevkur, Heli Tähepõld, Kai Part, Katrin Elmet, Kadri Simm, Kristi Lõuk, Made Laanpere, Diva Eensoo

ARTH.02.063 Bioeetika, 3 EAP, Ruth Kalda (vastutav), Irja Lutsar, Toivo Maimets, Andres Soosaar, Aime Keis, Kai Õkva, Meego Remmel, Terje Mäesalu

AR00.00.100 Teadustöö üliõpilastele (ingl k), 2 EAP, Ana Rebane (vastutav), jt.

Loodus- ja täppisteaduste valdkond

LTMR.06.003 Biloogilise mõtte areng, teadusmetodoloogia ja bioeetika, 6 EAP, Toivo Maimets (vastutav), Kadri Simm, Kalevi Kull, Ülo Maiväli

LTOM.04.004 Loomuuringute eetika, 3 EAP, Urmas Saarma (vastutav)

LTOM.04.009 Loomkatsete eetika, 3 EAP, Urmas Saarma (vastutav)

LOTI.02.017 Teaduse metodoloogia ja eetika biomeditsiinis, 1 EAP, Ülo Maiväli (vastutav), Kadri Simm, Taavi Päll, Kadri Simm, Villu Kasari

Täiendõpe

Teaduse suunaline täiendõpe

2021. aastal läbi viidud hea teaduse teemalised täiendõppe tegevused

21.09.2021 teaduseetika õppepäev humanitaarvaldkonna doktorantidele (Kadri Simm ja Mari-Liisa Parder)

02.11.2021 teaduseetika teemaline seminar Maailikoolis (Margit Sutrop, Marten Juurik, Mari-Liisa Parder, Aliis Liin, Tõnis Karki)

17.11.2021 „Kuidas ehitada üles teaduseetika nõustamissüsteemi. Tartu Ülikooli kogemus“, veebikoolitus Tallinna Ülikoolis (Margit Sutrop, Marten Juurik, Kadri Simm)

17.11.2021 hea teadustava ja selle rakendamise tutvustamine Hariduse ja Noorteametile (Marten Juurik, Margit Sutrop)

Meditsiinieetika teemaline täiendõpe

04.03.2021 ja 09.04.2021 meditsiinieetikast kliiniliste logopeedidele. Koolitus 2 x 4h täiendkoolituse „Kliiniline logopeedia muutunud maailmas – võimalused ja väljakutsed terapeudile tehnoloogiliste ja digipädevuste arendamiseks“ veebis (koolitas Kristi Lõuk)

Ühiskonna suunaline täiendõpe

2021. aastal viidi läbi väärtusarenduse täiendkoolitused sisekoolitustena koolides ja lasteaedades.

28.12.2021 Ahja Kool

18.12.2021 Tallinna Tondi Kool

18.09.2021 Viru-Nigula valla lasteaed Kelluke

Raamatukogu ja kirjanduse komplekteerimine

TÜ eetikakeskuse ja filosoofia osakonna raamatukogu koosneb praeguseks ligikaudu 6500 teosest. Raamatukokku lisanduvad teosed ning filosoofia- ja eetikaalased bakalaureuse- ja magistritööd kantakse kõik Eesti raamatukogude elektroonilisse kataloogi ESTER.

Uue kirjanduse hankimisel lähtutakse peamiselt sellest, mis on vajalik õppe- ja teadustegevuse arendamiseks ja edendamiseks. Soetatud teosed on igakülgset abiks nii eetikakeskuse poolt organiseeritavate konverentside, kollokviumide, seminaride ettevalmistamisel kui ka erinevate analüüside läbiviimisel ning koostamisel.

Täienenud on valdkonnad: tehisintellekt ja eetika, bio- ja meditsiinieetika, poliitiline filosoofia ja teaduseetika. Kogusse on muretsetud ka haridusfilosoofiat ja -teooriaid edastavaid kirjutisi ning väärtuspõhise juhtimise alast kirjandust. Kogusse on hangitud raamatuid, mis sisaldavad käsitlusi moraali ning emotsioonide vahelistest seostest ning mis analüüsivad moraali psühholoogilisi aluseid ning lisaks on viimastel aastatel uue temaatikana arendamist leidnud filosoofiliste lahkarvamuste teema.

Raamatukogu täieneb iga-aastaselt ka tänu mitmele tellitavale ajakirjale, mis on lugejatele samuti kättesaadavad. Perioodikat esineb nii eestikeelset (Akadeemia) kui ka ingliskeelset (Bioethics, Journal of Mass Media Ethics, Science and Engineering Ethics, Journal of Medical Ethics) ja populaarteaduslik Philosophy Now.

2016. aasta alguses saabus raamatukokku prof Harry Prossi (Freie Universität Berlin) raamatukogu (kokku umbes 1000 köidet, 42 kasti), põhiliselt saksakeelne filosoofia kirjandus, veidi ka semiootikat. Annetuse meieni jõudmise organiseerisid prof Prossi lesk Marianne Pross ja dr Rosalinde Sartorti ning selle kataloogimine kestab.

IV. ÜHISKONNALE SUUNATUD TEGEVUS

Koostööprojektid

KOOSTÖÖ HARIDUS- JA TEADUSMINISTEERIUMIGA

RIIKLIK VÄÄRTUSPROGRAMM

2015. aastal kinnitas Haridus- ja Teadusministeerium programmi „Eesti ühiskonna väärtusarendus 2009–2013“ jätkuprogrammi 2015–2020, mille elluviija on Tartu Ülikooli eetikakeskus. Programmil on kaks suunda: haridus ning ühiskonna väärtused ja eetika. Ühiskonna suunaliste tegevustena korraldame konverentse, kollokviume, anname välja raamatuid. 2020. aasta lõpus sai kinnitatud ka väärtusprogrammi jätkuprogramm aastateks 2021–2026 ning tegevus sel suunal jätkub.

Väärtusprogrammi raames on kõige suuremaks projektiks **hea kooli ja hea lasteaia mudeli arendamine ja tunnustusprogrammid „Hea kool kui väärtuspõhine kool“ ja „Hea lasteaed kui väärtuspõhine lasteaed“.**

Tartu Ülikooli eetikakeskus on toetanud ja tunnustanud koolide ja lasteaedade väärtusalast tegevust juba aastast 2009. Varasemalt konkursi nime all tuntud protsess nimetati 2019. aastal ümber tunnustusprogrammiks, kuid aitab endiselt kooliperel toetatud eneseanalüüsi ja nõustamise abil leida oma kooli tugevused, omapära, arenguvõimalused ja -fookused.

Tunnustusprogrammide juhendid on kättesaadavad:

<https://www.eetika.ee/et/hea-kool-lasteaed/hea-kool-vaartuspohine-kool-2021-juhend>

<https://www.eetika.ee/et/hea-kool-lasteaed/hea-lasteaed-vaartuspohine-lasteaed-2021-juhend>

2021. aastal on programmi ettevalmistavad tegevused suures mahus veebi üle kantud. Oleme loonud eneseanalüüsi koostamist toetavad veebipõhised kursused. Nende esimene osa „Sissejuhatus väärtusarendusse“ võimaldas osalejatel individuaalselt arendada oma teadmisi väärtustest ja väärtusarendusest. Veebikursuse teine osa „Sissejuhatus väärtusarenduse analüüsi“ toetas koolide ja lasteaedade väärtusarenduse meeskondlikku analüüsi teoreetiliste teadmiste ja praktiliste harjutuste abil, mis aitasid leida ning sõnastada analüüsi fookusteema, eesmärgi ja uurimisküsimused. Sel moel toetasime analüüsi teekonda alustavaid asutusi konstruktiivse tagasisidega juba esimeste sammude ajal, võimaldades analüüsiga sügavamale minna.

Kursuse „Sissejuhatus väärtusarendusse“ läbis 260 osalejat ja kursuse „Sissejuhatus väärtusarenduse analüüsi“ läbis 120 osalejat.

2021 aastal tunnustusprogrammidesse pääsemise eelduseks oli Moodle'i kursuste läbimine täies mahus.

Tunnustusprogrammi kandideeris 16 kooli ja 24 lasteaeda. Programmi läbis täies mahus 10 kooli ja 22 lasteaeda.

Varasemalt osalenud koolide ja lasteaedade eneseanalüüsi fookuses oli klassijuhataja/lasteaia õpetaja töö analüüsimine. Selleks toetamiseks koostamise veebipõhised materjalid.

<https://www.eetika.ee/et/hea-kool-lasteaed/fookuses-klassijuhataja>

<https://www.eetika.ee/et/hea-kool-lasteaed/fookuses-opetaja>

Tunnustusprogrammide vältel, märtsikuust kuni novembrini, on kõik osalevad koolid ja lasteaiad toetatud kaheetapilise tagasisidega Tartu Ülikooli eetikakeskuse kriitiliste sõprade poolt. Vahetähtaegadeks esitatud analüüsi tagasisidestamise kriitiliste sõprade meeskondliku kirjaliku raportina.

Mitmeetapiline individuaalse tagasiside andmine (kirjalik tagasiside ja külastus) on võimaldanud üle minna edasisidestamisele. See on põhimõtteline muutus, mis toetab haridusasutusi õppijatena ning on kooskõlas uuenenud õpikäsitluse filosoofiaga.

2021. aastal liitus hea kooli ja hea lasteaia võrgustikuga viis uut kooli ja 18 uut lasteaeda. Kõiki osalenud koole ja lasteaedu tunnustasime tänuüritusel Tartus 10.12.2021.

2021. aastal tunnustas Tartu Ülikooli eetikakeskus tiitliga „Väärtuskasvatuse kool 2021“ **Porkuni Kooli** vaimse tervise hoidmise, heade suhete ning väärtuspõhise kooli kujundamise eest.

Tiitlid „Väärtuskasvatuse lasteaed 2021“ rändasid **Kohila Lasteaeda Sipsik** väärtuspõhise organisatsioonikultuuri ja lapsest ning tema arengupotentsiaalset lähtuva paindliku kasvukeskkonna loomise eest ning **Raadi Lasteaeda Ripsik** väärtuspõhise ja lapsest lähtuva organisatsioonikultuuri loomise ning täiskasvanute märkamise ja väärtustamise eest.

Kõikide tunnustatute ja neile antud tunnustustega saab tutvuda [Eetikaveebis](#).

Programmi tagasisides toovad osalejad välja, et tunnustust oma töö eest saada on alati tore, kuid sellest väärtuslikum on koos oma meeskonnaga analüüsi koostamise protsess, põnevad väärtuspõhised arutelud ja kindlasti on tööle saadav kriitiliste sõprade toetus, tagasiside ja kohtvisiit, et toetada väärtuspõhise organisatsioonikultuuri arengut.

2021. aastal kutsusime ka KOVide haridusjuhte väärtusarenduse üle senisest enam mõtisklema ning eneseanalüüsi koostama. Eneseanalüüsi kirjutamise kõik etapid läbisid täies mahus nelja kohaliku omavalitsuse haridusjuhid: osalesid Loksa linn, Elva vald, Haapsalu linn ja Luunja vald. Väärtuspõhise analüüsi fookuses on haridusjuhi roll ja identiteet, igapäevases töös rakenduvad väärtused ja ette tulevad väärtusvalikud ning autonoomia ja vastutuse jagamine ja jagunemine.

STRATEEGIADOKUMENDI „EESTI HARIDUSE VÄÄRTUSVALIKUTE ANALÜÜS. VÄLJAKUTSED JA TUGEVUSED“ JÄTKAMINE.

2020. aastal alustas Tartu Ülikooli eetikakeskus riikliku väärtusprogrammi raames strateegiadokumendi „Eesti hariduse väärtusvalikute analüüs. Väljakutsed ja tugevused“ koostamist haridusvaldkonna arendamiseks ja maailmale Eesti eduloo tutvustamiseks. 2021. aastal algas andmekogumine ja kaardistamine. Eetikakeskuse kolumnist-toimetaja Tiia Kõnnussaar viis läbi intervjuud haridusvaldkonna ekspertidega: Airi Liimets (Tallinna Ülikooli

Haridusteaduste Instituudi kasvatusfilosoofia ja -sotsioloogia professor), Tiiu Kuurme (Tallinna Ülikooli haridusteaduste instituudi dotsent), Edgar Krull (pedagoogikateadlane, Tartu Ülikooli emeriitprofessor), Rain Mikser (Tallinna Ülikooli haridusteaduste instituudi vanemteadur), Marju Lauristin (sotsiaalteadlane ja poliitik, Tartu Ülikooli emeriitprofessor).

KOOSTÖÖ TALLINNA LINNAVALITSUSE HARIDUSAMETIGA

Tallinna Haridusamet kuulutas 2020/2021. õppeaasta klassjuhataja teema-aastaks. Aasta jooksul tõsteti senisest rohkem esile klassijuhataja ametit ning väärtustati tema rolli iga õppija arengu toetajana. Ühe teema-aasta peamise koostööpartnerina osalesid TÜ eetikakeskuse esindajad Tallinna linna klassijuhatajate nõukoja töös. Koostööpartnerina viidi läbi klassijuhatajatele mõeldud koolitus, korraldati klassijuhatajatele pühendatud kirjatalgud teemal „Minu klassijuhataja“, loodi ja testiti klassijuhatajate eneseanalüüsimudelit ning tutvustati ja jagati koolidele 2020. aasta sügisel ilmunud TÜ eetikakeskuse väljaannet „Klassijuhataja käsiraamat“.

Peamise tegevusena loodi klassijuhatajate eneseanalüüsimudel, mis on alates 2022. aastast kättesaadav kõigile Eesti klassijuhatajatele. Mudeli loomise protsess oli mitmeosaline. Esimese sammuna kutsuti klassijuhataja teema-aasta hea tahte lepinguga liitunud koole vabatahtlikult esitama oma kooli klassijuhataja rolli puudutavaid dokumente (nt ametijuhendeid, kokkuleppeid, koostöölepinguid vms), et kaardistada hetkeolukord klassijuhataja tööülesannetest ja laiemalt rolliootustest. Ametijuhendite analüüsist lähtuvalt koorus välja üldpilt tänastest ootustest klassijuhataja tööle, aga ka laiemalt see, mil moel on klassijuhatajatele delegeeritud rollid või ülesanded vastuolus või kooskõlas tulevikuvaatega (nt Tallinna Haridusstrateegia 2020–2030, Tartu ja tegus Eesti 2035). Ametijuhendite ülevaade oli sisendiks süvendatud kaardistusele koolides, kus tegutsesid klassijuhatajate nõukoja koosseisu kuulunud meisterklassijuhatajad. Klassijuhatajate nõukoja liikmete toel uuriti, milline on klassijuhatajate igapäevatöö aga ka milline oleks ideaal (ja kaasnevalt – mis ideaali püüdmisest vajaka jääb). See kulmineerus 2021. aasta aprillis klassijuhataja eneseanalüüsimudeliga, mille testimise ja tagasisidestamisega tegeleti kuni 2021. hilissügiseni.

Mudel on eeskätt eneseanalüüsi vahend kõigile Eesti klassijuhatajatele oma rolli mõtestamiseks. Laiemalt on see ka kommunikatsioonivahend terve koolipere ja klassijuhatajate vaheliste suhete ja kokkulepete mõtestamiseks. Mudelit saab kasutada näiteks ka arengu- või koostöövestluste läbiviimiseks juhtkonna ja klassijuhatajate vahel, alustava klassijuhataja esimese tööaasta toetamiseks, tugitöötajate, aineõpetajate ja klassijuhatajate vaheliste ootuste kooskõlastamiseks või ühiste tööpõhimõtete loomiseks. Mudel on mängustatud ja sisaldab erinevaid mängulisi elemente – näiteks rollikaarte, stsenaariume, küsimuste kompassi jpm – millele toetudes saab klassijuhataja enese rolli vaadelda ja kaaslastega klassijuhataja rolli üle arutleda.

KOOSTÖÖ TARTU LINNAVALITSUSE HARIDUSOSAKONNAGA

2014. aastal alustas TÜ eetikakeskus koostööd Tartu Linnavalitsuse haridusosakonnaga projekti „Hea kool heade mõtete linnas“ raames. Projekti kaudu pakkus Tartu linn esimese omavalitsusena Eestis oma koolidele tuge eneseanalüüsi läbimisel ning arengueesmärkide sõnastamisel. 2018. aastal liitusid projektiga ka lasteaiad ning projekt sai nimeks „Hea haridus heade mõtete linnas“, mille eesmärk on toetada Tartu linna koolide ja lasteaedade arendustegevusi läbi Tartu Ülikooli eetikakeskuse kriitilise sõbra nõustamisprogrammi,

rakendada ja levitada hea kooli ja hea lasteaia mudelit Tartu linna koolides ja lasteaedades ning korraldada arendusseminare ja ühist õppimist Tartu linna haridusasutuste juhtidele ning hoolekogude esindajatele.

2021. aastal on projekti tegevusi läbi viidud Tartu linna kahes lasteaias ja kahes koolis.

Tartu linna koolide õpetajatele ja koolijuhtidele toimus koolitus „Kovisiooni meetodi rakendajate väljaõpe“. Koolituse maht 32 ak/h, osalejaid 36.

Koostööprojekti raames toimunud arendusseminarid:

11.03.2021 lasteaia hoolekogudele mõeldud koostööseminar „Usaldust loov kommunikatsioon lapsevanemate ja lasteaia vahel“. Arutelu juhtis TÜ eetikakeskuse väärtusarenduse nõustaja Ene Tigas.

25.03.2021 kooli hoolekogudele mõeldud koostööseminar „Väärtustades aega ja tähelepanu“. Arutelu juhtis prof Halliki Harro-Loit (TÜ eetikakeskus, väärtusprogrammi nõukogu esimees).

28.10.2021 Töötoad koolidele ja lasteaedadele haridusfestivalil:

- **Kas väärtuspõhine kommunikatsioon lasteaias on üldse võimalik? Karmen Palts** (Rocca al Mare Kooli õpetaja ja lastevanemate kooli juht, Tallinna Kelmiküla Lasteaia psühholoog).
- **Kas väärtuspõhine kommunikatsioon koolis on üldse võimalik? Halliki Harro-Loit** (Tartu Ülikooli ühiskonnateaduste instituudi ajakirjanduse professor ja Tartu Ülikooli eetikakeskuse väärtusprogrammi nõukogu esimees).

Lisaks salvestasime lastevanematele suunatud 2 taskuhäälingut:

- **„Lasteaia ja pere vaheline koostöö“**. Osalesid Rocca al Mare Kooli lastevanemate kooli juht ja Tallinna Kelmiküla lasteaia psühholoog Karmen Palts, TÜ ajakirjanduse professor ja TÜ eetikakeskuse väärtusprogrammi nõukogu esinaine Halliki Harro-Loit ja TÜ eetikakeskuse koolide ja lasteaedade väärtusarenduse nõustaja Helen Hirsnik.
- **„Kooli ja pere vaheline koostöö“**. Osalesid Rocca al Mare Kooli lapsevanemate kooli juht ja Tallinna Kelmiküla lasteaia psühholoog Karmen Palts, TÜ ajakirjanduse professor ja TÜ eetikakeskuse väärtusprogrammi nõukogu esinaine Halliki Harro-Loit ja TÜ eetikakeskuse koolide ja lasteaedade väärtusarenduse nõustaja Helen Hirsnik.

KOOSTÖÖ BRITI NÕUKOGUGA

Briti Nõukogu toetas 2021. aasta kevadel Tartu Ülikooli eetikakeskuse hea kooli ja hea lasteaia tunnustusprogrammide veebitoe ja e-kursuste „Sissejuhatus väärtusarendusse“ ja „Sissejuhatus kooli väärtusarenduse analüüsi“ väljatöötamist. Veebikursused olid tunnustusprogrammi kandideerijatele avatud alates märtsikuust. Kursuse „Sissejuhatus väärtusarendusse“ läbis 260 osalejat ja kursuse „Sissejuhatus väärtusarenduse analüüsi“ läbis 120 osalejat.

2021. aasta hilissügisel toetas Briti Nõukogu avaliku taotlusvooru P2P kaudu TÜ eetikakeskuse lastele mõeldud raamatusarja „Lastega väärtustest“ koostamist ja väljaandmist. Lasteraamat on mõeldud lastele vanuses 3–7 eluaastat. Lasteraamatu lood räägivad erinevatest olulistest väärtustest ja on mõeldud lugemiseks koos lapsevanema või õpetajaga. Iga loo juurde on lisatud ka väärtusrefleksiooni suunavad küsimused ning filosoofi lühiselgitus kõne all olevast

väärtusest. Raamatu koostamisel teevad kaasa tunnustatud lastekirjanik Tiia Navi ja lasteraamatute illustraator Elina Sildre. 2022. aasta märtsikuuks ilmub raamatu esimene tiraaž kakskeelselt: nii eesti kui ka venekeeles. Raamatu esimene tiraaž on 300 raamatut ja mis on mõeldud tasuta jagamiseks peamiselt puudustkannatavate perede lastele, raamatukogudele, lasteaedadele, laste ja naiste tugi- ja turvakeskustele.

KOOSTÖÖ SA TARTU ÜLIKOOLI KLIINIKUMIGA

Alates 2018. aastast on Tartu Ülikooli Kliinikumi eetikakomitee liige dotsent Kadri Simm. Eetikakomitee ülesanne on eetiliste probleemide määratlemine ja neile lahenduste pakkumine, kliinikumi personali eetiliste hoiakute kujundamine ning eetiliste ja usalduslike suhete loomine personali hulgas ning kliinikumi töötajate ja patsientide vahel.

KOOSTÖÖ SA PÕHJA-EESTI REGIONAALHAIGLAGA

Oktoobris 2018 loodi PERHI eetikanõukogu, mille asutajaliikmeks sai professor Margit Sutrop. Eetikanõukogu ülesandeks on koostada PERHi eetikakoodeks, monitoorida koodeksi täitmist ja anda haigla personalile nõu eetika küsimustes.

2021. aastal on jätkuvalt teemaks COVID-19 pandeemia tõttu tekkinud ressursipuudus ning sellest tulenevad ressursside jaotamine ja haiglaravile pääsemise valikud. PERHi juhtkonna palvel valmistame ette 2020. aasta kevadel haiglatele koostatud soovitude uuendatud versiooni.

https://www.regionaalhaigla.ee/sites/default/files/document/Eetikaalased_sovitused_A4.pdf

KOOSTÖÖ EESTI ARSTIDE LIIDU EETIKAKOMITEE ja SOTSIAALMINISTEERIUMIGA

Eesti Arstide liit tähistas 2020. aasta arstieetika päeva konverentsiga „Patsienditestament inimese autonoomia teenistuses“ (18.09. Tallinnas, [järelvaadav siit](#)). EALi eetikakomitee ja TÜ eetikakeskuse eestvedamisel kutsuti kokku tööühm, et välja töötada patsiendi elulõpu tahteavaldus. Töögrupis osalevad lisaks EALi eetikakomiteele ja TÜ eetikakeskusele järgmiste organisatsioonide esindajad: õiguskantsleri büroo, TÜ Kliinikumi eetikakomitee, PERHI eetikanõukogu, ITK, Perearstide Selts, Palliatiivravi Selts, Patsientide Liit, Tallinna lastehaigla eetikakomitee, EBIN. 2021. aastal lisandus töögruppi Sotsiaalministeeriumi esindaja. 2021. aastal toimus tööühmal neli töökohtumist, kus analüüsisime eetilisi ja juriidilisi aspekte, töötasime töögrupiga välja patsiendi elulõpu tahteavalduse sisu (milliste asjade kohta patsient peaks soovi avaldama) ja protsessi kirjelduse (kuidas peaks meditsiinisüsteemis liikuma info patsiendi soovide kohta). Saavutasime kokkuleppe sotsiaalministeeriumiga patsiendi elulõpu tahteavalduse juurutamiseks.

KOOSTÖÖ LASTEKAITSE LIIDU, SA KIUSAMISE VASTU JA MTÜ TOREGA

TÜ eetikakeskus koostöös Lastekaitse Liidu, SA Kiusamise Vastu ja MTÜ Noorteühinguga TORE löid 10. detsembril 2014 liikumise Kiusamisvaba Haridustee Eest. Liikumise asutajad otsivad ühiselt lahendusi elujõulise tegevus- ja rahastusmudeli loomiseks, et kõigisse Eesti

lasteasutustesse ja üldhariduskoolidesse jõuaks kiusamist ennetav ja lahendav tõendus põhine programm. Nelja organisatsiooni ühendab tugev soov seista hea väärtuspõhise kooli eest ning usk, et hea kooli tunnuseks on turvalised suhted ja kiusamisvaba keskkond. Liikumise eesmärk on, et 2020. aastal on hea lasteasutuse ja kooli kvaliteedimärgiks see, kui seal on kõiki vanuse- ja kooliastmeid hõlmav kiusamise ennetamise ja juhtumite lahendamise süsteem. Kiusamisvaba haridustee nimel koostööd tegev liikumine soovib pakkuda ühise kommunikatsiooniplaaniga tõendus põhiseid programme, aga ka kiusamise ennetamise ja juhtumitesse sekkumise metoodikat õpetajate tasemeõppe osana. Kiusamisvaba koalitsiooni liikmete visioon on, et ennetusprogrammide kasutamist rahastab koolipidaja ise, programmide arendamist ja nende mõju hindamist aga haridus- ja teadusministeeriumi rakendusüksus. Liikumist toetavad Haridus- ja Teadusministeerium ning Õiguskantsleri Kantselei.

2021. aastal jätkus koalitsiooni koostöö, töötati välja kiusuennetuse roheline raamat perspektiiviga luua riiklik süsteemne poliitika ülevaade hetkeolukorrast ja kiusuennetuse võimalustest ning loodi partnerite tegevusi kajastav veebileht <https://kvht.ee/koolile/>, mis pakub KVHT võrgustiku programmide ülevaadet kooli- ja lasteaiajuhtidele ning lapsevanematele.

KOOSTÖÖ TARTU 2024 KULTUURIPREALINNAGA

Tartu Ülikooli eetikakeskus juhib Tartu 2024 projekti „[Tartu Maailmaülikool](#)“, mille tulemusel toimub kultuuripealinna aastal 12 kogukondliku akadeemiat, milles kohtuvad Lõuna-Eesti aktiivsed kogukonnad ning maailma tippteadlased ja –kultuuritegelased. 2021. aastal läbis TÜ eetikakeskus kultuuri- ja haridusprojektidele mõeldud arendusprotsessi, mille tulemusel tegi SA Tartu 2024 meeskond Tartu Maailmaülikooli arendustiimile projekti kaasrahastuse ettepaneku summas 100 000 eurot projektiplaani elluviimiseks. Lisaks kaasrahastuse ettepanekule, tehti projektitiimile ettepanek koostöö tegemiseks teise regionaalprojekti Lõuna-Eesti kogukonnaprogramm (Eestvedaja: Tartumaa Arendusselts) meeskonnaga, et katta kultuuripealinna aastal ära terve Lõuna-Eesti regioon.

Alates 2021. aasta hilissuvest on Tartu 2024, Tartu Maailmaülikooli ja Lõuna-Eesti kogukonnaprogramm sisenenud produktsioonilepingu läbirääkimiste etappi. Läbirääkimistega paralleelselt toimuvad ka kahe meeskonna: maailmaülikooli ja kogukonnaprogrammi omavahelised arenduskohtumised, mille eesmärgiks on programmiliste tegevuste ühtlustamine ja ühendamise. Produktsioonilepinguteni SA Tartu 2024 meeskonnaga plaanitakse jõuda 2021. aasta lõpuks.

KOOSTÖÖ UNESCO-ga

2021. aasta UNESCO ülemaailmse filosoofiapäeva teema 19.11.2020 oli „Vandenõuteooriad“. Päeva esimeses pooles pidas avaliku loengu Tartu Ülikooli lektor Marko Uibu. Päeva teises pooles juhtis õpilastele mõeldud teadusliku uurimismeetodi töötuba Jared Bauer (Youtube-i kanali Wisecrack asutaja) ja filosoofia õpetamisele keskendunud töötuba õpetajatele Leo Luks (Eesti Maaülikooli dotsent).

KOOSTÖÖ EESTI TEADUSAGENTUURI JA TARTU ÜLIKOOLI SOTSIAALTEADUSLIKE RAKENDUSUURINGUTE KESKUSEGA

Tartu Ülikooli sotsiaalteaduslike rakendusuringute keskus viis koostöös TÜ eetikakeskusega läbi RITA4 meetme projekti „Euroopa teadlaste harta ja juhendi põhimõtete järgimine Eesti teadus ja arendusasutustes“. Projekti eesmärgiks oli analüüsida Euroopa teadlaste harta ja juhendi põhimõtete järgimist Eesti teadus- ja arendusasutustes ning seda, kas ja kuidas Harta ja juhendi põhimõtete järgimine toetab TAI strateegia inimvaraga seotud eesmärkide täitmist. Uuringu käigus viiakse Eesti TA asutustes läbi analüüs HRS4R meetodika alusel ning selle tulemusi kõrvutatakse TAI strateegia eesmärkidega. Projekti tulemusena valmivad soovitud TA asutustele ja poliitikakujundajatele Harta ja juhendi põhimõtete paremaks integreerimiseks.

Projekti viib läbi konsortsium koosseisus Tallinna tehnikaülikool (TalTech, Partner 1), Eesti teaduste akadeemia (ETA, Partner 2), Tartu Ülikool (TÜ, Partner 3), Tallinna Ülikool (TLÜ, Partner 4)

Tartu Ülikooli poolt osalevad taotluses Tartu Ülikooli rakendusuringute keskus ning Tartu Ülikooli eetikakeskus. Projekti rahastas Eesti Teadusagentuur.

KOOSTÖÖ TARTU ÜLIKOOLIGA

2021. aastal toimus Tartu Ülikoolis õppekorralduseeskirja muutmine, mille töörühma kuulus ka eetikakeskuse eetika teadur Mari-Liisa Parder. Uue ÕKE tutvustamise raames osalesid Mari-Liisa Parder ja Marten Juurik sotsiaalvaldkonna plagiadiseminaril (03.09.2021).

Samuti andsid Tartu Ülikooli eetikakeskuse töötajad (eesotsas professor Margit Sutropiga) sisendit institutsionaalse akrediteerimise protsessi raames.

KOOSTÖÖ EESTI SOTSIoloogIDE LIIDUGA

Eetikakeskuse nooremteadur Marten Juurik tutvustas Eesti Sotsioloogide Liidu konverentsil alaealiste uurimisega seotud eetilisi ja juriidilisi aspekte ning võimalusi, kuidas lahendada olukord, et alla 18-aastastel noortel on võimalik iseseisvalt otsustada, kas nad soovivad teadustöös osaleda. Vastav vanusemäär teistes Euroopa Liidu riikides jääb 13–16 aasta vahele, kuid Eestis on selleks vanuseks 18.

Lisaks valiti Mari-Liisa Parder Eesti Sotsioloogide Liidu liikmeks.

KOOSTÖÖ ARVAMUSFESTIVALIGA

13.–14.08.2021 toimunud Paide Arvamusfestivalil osales TÜ eetikakeskus koos filosoofia- ja semiootika instituudi ning Mõtteloo Keskusega kahe ala „Minu riik“ ja „Raha räägib?“ korraldamisel. Ala „Raha räägib?“ arutelusid korraldasid ka Eesti Interneti Sihtasutus, Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium, MTÜ Changemakers, Statistikaamet, Tallinna Ülikool koos Tallinna Tehnikaülikooliga, Äripäev. Teise ala „Minu riik“ osalesid Solaride, Peace Action Community Estonia, Välisministeerium, KESKUS International Estonian Centre, Eesti Noorteühenduste Liit, MTÜ Arengufestivalid, TÜ Rahvusvaheliste Suhete Ring ja IDA Raadio.

Ühiskonnale suunatud konverentsid

1) Konverentsisarja „Ühiseid väärtusi otsides“ raames toimunud avalikkusele suunatud konverents „Kas usaldus teaduse vastu on kadunud? Koroonakriis kui usalduskriis“. Tartu Ülikooli eetikakeskus korraldas 26.11.2021 veebikonverentsi, kus vaadati käimasolevat koroonakriisi kui usalduskriisi. Tartu Ülikooli eetikakeskus tõi kokku oma ala eksperdid, et veebikonverentsil arutada, milles seisneb usaldus teaduse vastu, kuidas (sotsiaal)meedia usaldust mõjutab ning kuidas arvamuste polarisatsioon tekib ja kuidas seda vähendada. Konverentsil esinesid TÜ praktilise filosoofia professor Margit Sutrop, TÜ kommunikatsioonijuhtimise lektor Marko Uibu, sotsiaalteadlane ja poliitik emeriitprofessor Marju Lauristin, kommunikatsiooniekspert Raul Rebane, TÜ filosoofia ajaloo teadur Toomas Lott ja Royal Holloway, Londoni Ülikooli doktorant Heidi Maiberg. Konverentsipäeva juhtis TÜ eetika nooremteadur Heidy Meriste.

Konverentsi videosalvestust on võimalik vaadata teadusportaalist [Novaator](#) ja [UTTVst](#).

2) Tartu Ülikooli eetikakeskuse 14. väärtuskasvatuse konverents „Koos sõuad, kaugele jõuad ehk koostööst väärtusena“

16.09.2021 toimus Tartus Eesti Rahva Muuseumi viinaköögis TÜ eetikakeskuse 14. väärtuskasvatuse konverents „Koos sõuad, kaugele jõuad ehk koostööst väärtusena“. Konverentsil kõnelesime, nagu pealkirigi ütleb, koostööst kui väärtusest – sellest, mis on hea koostöö, kuidas luua pidev, teineteist toetav koostöösuhete kooli ja kodu või lasteaija ja kodu vahel, kuidas luua ühist väärtusruumi aga ka hakkama saada väärtuseliselt mitmekesisest koostöösuhetes.

Konverentsil esinesid lastekirjanik Anti Saar, lasteaiajuht Grüüne Ott (Tallinna Endla Lasteaed, väärtuskasvatuse lasteaiad 2020), koolijuht Ilona Must (Pärnu Vabakool, väärtuskasvatuse kool 2020), lasteaiajuht Inga Väikene ja õppealajuhataja Liina Järvsoo (Ilmatsalu Lasteaed Lepatriinu, väärtuskasvatuse lasteaiad 2020) ja Häirekeskuse Lõuna keskuse juht Helmer Hallik. Muusikalise vahepala eest hoolitses Silver Sepp.

Konverentsi salvestuse koos abistavate järjehoidjatega leiab [UTTVst](#).

Kollokviumid ja arutelud

Kuupäev	Teema ja sisu	Esinejad
25.02.2021	Vestlusring iseloomukasvatusest koos TÜ eetikakeskuse võrgustiku koolide õpetajatega.	Vestlusringi juhtis Helen Hirsnik (TÜ eetikakeskuse koolide ja lasteaedade väärtusarenduse nõustaja) ning oma kogemusi jagasid Urve Parveots ja Olga Bulatchik (Tartu Kristjan Jaak Petersoni Gümnaasium), Elen Sukamägi (Ilmatsalu

		Põhikool), ja Liia Severin (Pärnu Vabakool). Vestlusringi saab kuulata Õpetajate Lehest .
21.06.2021	„Eetikakeskustelu“ esimese osa salvestus toimus avaliku aruteluna 21.06.2021 eetikakeskuse sünnipäevale pühendatud vastuvõtul. Avaosas küsisime ehk pisut provotseerivalt – kas kahekümne aasta jooksul on eetikakeskus muutnud Eesti ühiskonda või on ühiskond muutnud eetikakeskust?	Osalesid TÜ eetikakeskuse juhataja professor Margit Sutrop, keskuse nõukogu esimees prof Toivo Maimets ja riikliku väärtusprogrammi nõukogu esinaine prof Halliki Harro-Loit. Jutujuht oli eetikakeskuse projektijuht Mari-Liis Nummert. Eetikakeskustelu saab vaadata SIIT
14.08.2021	Arutelu „Kas suurem on alati parem? Gigantomaania versus jätkusuutlikus“ koostöös filosoofia- ja semiootika instituudi ning Mõtteloo Keskusega.	Osalesid ühiskonnategelane Kaido Kama, Akadeemia peatoimetaja Toomas Kiho ning semiootik ja kirjanduskriitik Mihkel Kunnus. Arutelu juhtis mõtteloo professor Pärtel Piirimäe. Arutelu saab vaadata SIIT
14.08.2021	Arutelu „Vabadus ja vastutus liberaalsotsiaalses ühiskonnas“ koostöös filosoofia- ja semiootika instituudi ning Mõtteloo Keskusega.	Osalesid: Tartu Ülikooli Eesti Geenivaramu juhtivteadur Lili Milani, Riigikogu liige, sotsiaaldemokraatlikku erakonda kuuluv Jevgeni Ossinovski, Tartu Ülikooli praktilise filosoofia kaasprofessor Kadri Simm ja Tartu Ülikooli mõtteloo professor Pärtel Piirimäe. Arutelu juhtis Tartu Ülikooli praktilise filosoofia teadur Mats Volberg. Arutelu saab vaadata SIIT .
12.11.2021	Interdistsiplinaarne seminar „Reproduktsioon ja sugu“. Seminaril arutlesid meditsiini-, humanitaar- ja	Seminari korraldasid TÜ Naistekliinik (Andres Salumets ja Gerly Põder) ja

	sotsiaalteadlased reproduktiiveetika ja - tehnoloogiate teemadel.	TÜ eetikakeskus (Kadri Simm). Seminaril osalesid paljud mainekad teadlased nii Eestist kui ka välismaalt.
--	---	---

SAATESARI „EETIKAKESKUSTELU“

Tartu Ülikooli eetikakeskus alustas 2021. aastal arutelupõhist saatesarja „Eetikakeskustelu“.

Tartu Ülikooli eetikakeskusel täitus 2021. aasta juunis kahekümnes tegutsemisaasta ning selle aja jooksul on keskus korraldanud pea 200 konverentsi, seminari ja kollokviumi erinevatel päevakajalistel teemadel. Sellest johtuvalt idanes idee jätkata kollokviumi formaati audiovisuaalsemalt saatesarjas „Eetikakeskustelu“, mille osad oleks hõlpsasti kuulatavad taskuhäälinguna ning järelvaadatavad [eetikakeskuse Youtube'i](#) kanalil.

2021. aastal on salvestatud veel neli taskuhäälingu osa:

- **„Lasteaia ja pere vaheline koostöö“.** Osalesid Rocca al Mare Kooli lastevanemate kooli juht ja Tallinna Kelmiküla lasteaia psühholoog Karmen Palts, TÜ ajakirjanduse professor ja TÜ eetikakeskuse väärtusprogrammi nõukogu esinaine Halliki Harro-Loit ja TÜ eetikakeskuse koolide ja lasteaedade väärtusarenduse nõustaja Helen Hirsnik.
- **„Kooli ja pere vaheline koostöö“.** Osalesid Rocca al Mare Kooli lapsevanemate kooli juht ja Tallinna Kelmiküla lasteaia psühholoog Karmen Palts, TÜ ajakirjanduse professor ja TÜ eetikakeskuse väärtusprogrammi nõukogu esinaine Halliki Harro-Loit ja TÜ eetikakeskuse koolide ja lasteaedade väärtusarenduse nõustaja Helen Hirsnik.
- **„Koostööst väärtusena“.** Osalesid Inglismaa iseloomukasvatuse koolide võrgustiku juht Gary Lewis ja TÜ eetikakeskuse väärtuskasvatuse kooli ja lasteaia projektijuht Mari-Liis Nummert.
- **„Pikk vaade haridusele. Kes on õppiv professionaal ehk kuidas toetada õpetajate tulevikuvalmidust täna?“.** Osalesid hea kooli ja hea lasteaia eksperdid Kilingi-Nõmme Gümnaasiumi direktor Erli Aasamets, Kristjan Jaak Petersoni Gümnaasiumi õppevaliteedi juht Anna-Liisa Blaubrück, Rannamõisa Lasteaia direktor Margit Toomlaid ja TÜ eetikakeskuse väärtuskasvatuse kooli ja lasteaia projektijuht Mari-Liis Nummert.

Avalikud esinemised

Sutrop, Margit, osalemine paneeldiskussioonis „Normaalsus poliitikas“, Käärikul Metsaülikoolis „Ole normaalne“, 21.08. 2021

Sutrop, Margit, TV3 „Seitsmesed uudised“, debatt Jevgeni Ossinovskiga „Kas haiglates tuleks prioriteerida vaksineeritud inimesi?“, 13.10.2021.

Sutrop, Margit, ERRi saade „UV faktor: kelle jätame arstiabist ilma?“, 26.10.2021.

Sutrop, Margit, „Milleks meile (eetikeelne) kõrgharidus. Kõrghariduse väärtus inimesele, kultuurila ja ühiskonnale“, Riigikogus seminaril „Revolutsiooniline situatsioon kõrghariduses“, 10.11.2021

Sutrop, Margit, „Kõrghariduse kvaliteet ja jätkusuutlik rahastus kui Eesti arengu võtmeküsimus“, Riigikogus olulise tähtsusega riikliku küsimuse „Kõrghariduse roll, kvaliteet ja rahastamise alused“ arutelul, 09.12.2021

Raamatud

1) Raamatu „**Väärtusarenduse analüüs edasijõudnutele. Käsiraamat koolidele ja lasteaedadele**“ **trükkimine**. Raamat on jätk eelmisel aastal alustatud veebipõhisele materjalile „[Eneseanalüüsi käsiraamat haridusasutustele](#)“. „Väärtusarenduse analüüs edasijõudnutele“ on käsiraamat, mis aitab lugejal mõtiskleda, kuidas kujundada selgete väärtustega keskkonda lasteaias või koolis. See on mõtteline järg Tartu Ülikooli eetikakeskuse 2011. aastal välja antud raamatule „Väärtusarenduse analüüs – miks ja kuidas?“. Raamatu autorid on Halliki Harro-Loit, Helen Hirsnik, Tiia Kõnnussaar, Mari-Liis Nummert, Mari-Liisa Parder, Nele Punnar ja Margit Sutrop.

Info raamatu kohta: <https://www.eetika.ee/et/vaartusarenduse-analuus-edasijoudnutele-kasiraamat-koolidele-lasteaedadele>

2) **Väärtusprogrammi kogemust tutvustava infomaterjali „Sillutades teed väärtuspõhise hariduseni“ koostamine rahvusvahelistele partneritele**. Riikliku väärtusprogrammi raames koostas TÜ eetikakeskus infomaterjali Eesti kogemusest väärtusarenduse ja väärtuskasvatuse vallas. Materjal koostati Haridus- ja Teadusministeeriumi võõrustamisel toimunud OECD „Global Forum of the Future of Education and Skills“ konverentsi jaoks. Kuna konverents korraldati veebipõhiselt, avaldati ka väliskülalistele mõeldud materjal veebis. Infomaterjali koostasid Margit Sutrop, Nele Punnar, Helen Hirsnik, Mari-Liis Nummert ja Önne Allajekukk. Materjaliga saab tutvuda [eetikaveebis](#).

3) **Väärtustest kõneleva lasteraamatu koostamine lastele, vanematele ja õpetajatele**. Tartu Ülikooli eetikakeskuse kolumnist-toimetaja ja lastekirjanik Tiia Kõnnussaar alustas sarja „Väike väärtuste- ja filosoofiaraamat lastele ja lapsevanematele“ koostamist. Varsti on valmimas mitmekesisust ja sallivust kui väärtust puudutav „Ma olen, nagu ma olen. Ja sina oled, nagu sa oled“ ning solidaarsusest kõnelev „Sipelgad ja äike“. Raamatud kirjutab Tiia Kõnnussaar ning filosoofilised kommentaarid koostas raamatutesse praktilise filosoofia kaasprofessor Kadri Simm. Joonistused raamatutele teeb lasteraamatute illustraator Elina Sildre ning vene keelde tõlgib tõlkija ja luuletaja Boriss Baljasnõi. Väärtustest kõnelev lasteraamat ilmub Briti Nõukogu P2P programmi ning haridus- ja teadusministeeriumi toetusel.

Meedia

Valik eetikakeskuse kolumnist-toimetaja Tiia Kõnnussaare ja teiste kirjutatud artikleid:

15.01.2021 Tartu Postimees, „[Haridusvõrdsus nõuab pingutust](#)“, Tiia Kõnnussaar

31.01.2021 Äripäev, [„Margit Sutrop: korruptsioonist, meelesparandusest ja andestamisest“](#), Margit Sutrop

16.02.2021 Tartu Postimees, [„Andekus pole habe, mis ise kasvab“](#), Tiia Kõnnussaar

19.02.2021 Õpetajate Leht, [„Mis teeb kooli edukaks?“](#), Tiia Kõnnussaar

26.02.2021 Õpetajate Leht, [„Väärtuskasvatus: Briti koolid pistavad rinda sarnaste muredega nagu meie“](#), Tiia Kõnnussaar

05.03.2021 Õpetajate Leht, [„Väärtuskasvatus: Pilguheit peeglisse ehk Küsimused, mida koolijuht endalt võiks küsida“](#), Tiia Kõnnussaar

16.03.2021 Postimees, [„Margit Sutrop: Eesti teaduse probleemid“](#), Margit Sutrop

Mai 2021 Universitas Tartuensis, [„Sõna on Riigikogus töötavatel teadlastel: Aadu Must, Margit Sutrop ja Jaak Valge“](#), Tiia Kõnnussaar

11.05.2021 Tartu Postimees, [„Kuhu kuulub Eesti koolis teistsugune laps“](#), Tiia Kõnnussaar

29.05.2021 Postimees, [„Digisõltuvusest priiks – raske, aga mitte võimatu“](#), Tiia Kõnnussaar

Juuni 2021 Universitas Tartuensis, [„Ka kriisis on võimalik teha õigeid eetilisi valikuid“](#), Margit Sutrop

24.07.2021 Eesti Päevaleht, [„Margit Sutrop: ärme oota vabaduste piiramisega, kuni kriis jälle käes“](#), Margit Sutrop

16.08.2021 ERRi uudisteportaal, [„Arvamusfestivali arutelu: usaldus ja solidaarsus koroonakriisis“](#), Tiia Kõnnussaar

23.08.2021 Õpetajate Leht, [„Väärtustest ei pea kogu aeg rääkima, ent neid tuleb meeles hoida“](#), Tiia Kõnnussaar

27.08.2021 ERRi uudisteportaal, [„Metsaülikooli arutelu. Kuhu on kadunud usaldus poliitika vastu?“](#), Tiia Kõnnussaar

September 2021 Universitas Tartuensis, [„Eetikast on kahe kümnendiga saanud ühiskonnaelu tähtis osa“](#), Tiia Kõnnussaar

14.09.2021 ERRi uudisteportaal, [„Margit Sutrop: uus hariduse arengukava määrab sihid järgmiseks 15 aastaks“](#), Margit Sutrop

21.09.2021 Postimees, [„Margit Sutrop: eetiku pilgu läbi. Mis on Postimehe pilapildil valesti?“](#), Margit Sutrop

27.09.2021 Eesti Päevaleht, [„Margit Sutrop: vaktsineerimisvastased patsiendid ei peaks saama eelisjärjekorras haiglaravi“](#), Margit Sutrop

01.10.2021 Eesti Päevaleht, [„Margit Sutrop: sain ettepaneku peale vaktsineeritud patsiendid prioriteerida nii toetuskirju kui söimu ja ähvardusi“](#), Margit Sutrop

06.10.2021 Tartu Postimees, [„Margit Sutrop: teaduspõhine haridus heade mõtete linnas“](#), Margit Sutrop

08.10.2021 Õpetajate Leht, [„Haridus 30 aasta pärast \(1\): Margit Sutrop: Eestile on vaja haridusrevolutsiooni“](#), Tiia Kõnnussaar

10.10.2021 Postimees, [„Margit Sutrop: eesti õppekeele suunas“](#), Margit Sutrop

15.11.2021 ERRi uudisteportaal, [„Margit Sutrop: pandeemiaolukord eeldab teistsugust eetikat“](#), Margit Sutrop

08.12.2021 Tartu Postimees, [„Meedia vastutusest ja inimeste tühistamisest“](#), Tiia Kõnnussaar

09.12.2021 ERRi uudisteportaal, [„Margit Sutrop: Eesti tulevik sõltub sellest, kui kvaliteetne on kõrgharidus“](#), Margit Sutrop

17.12.2021 Õpetajate Leht, [„Koostöö on enamat kui koos töötamine“](#), Tiia Kõnnussaar

Eetikaveeb

Eetikaveebi olulised, aktiivselt täienevad osad on eetika ja moraali valdkonna teemad, väärtusarenduse ning hea kooli ja lasteaia rubriik. Väärtusarenduse all on kättesaadav riikliku väärtusarendusprogrammi „Eesti ühiskonna väärtus-arendus: 2009–2013“ jätkuprogrammi aastateks 2021–2026 tekst ning varasemate programmide kokkuvõte. Võimalik on tutvuda väärtustealase kirjanduse, uuringute, ettekannete ning institutsioonidega. Lisaks on väärtusarenduse all tunnustusprogrammide ja koolituste osa, kust saab infot riikliku väärtusprogrammi raames korraldatud tunnustusprogrammide, koolidele ja lasteaedadele suunatud koolituste ning konverentside kohta. Samuti on kirjas võimalused õpetajate täiendõppeks, õpetajate „Väärtuste mängu“, õpilaste mängu „Väärtuste avastajad“ ning arstide „Väärtuste mängu“ ja „Eesti rahva sada valikut“ tutvustus. Väärtusarenduse all saab tutvuda ka valiku hea kooli ja hea lasteaia tunnustusprogrammis osalenud koolide ja lasteaedade eneseanalüüsidega.

„Hea kooli ja lasteaia“ rubriigis on oluline info tunnustusprogrammide „Hea kool kui väärtuspõhine kool“ ja „Hea lasteaed kui väärtuspõhine lasteaed“ kohta. Samuti on seal kättesaadavad hea kooli ja hea lasteaia mudeli kirjeldus ning tunnustusprogrammide üksikasjalikud osalemisjuhendid. Rubriigist leiab infot eetikakeskuse väljaantavate tunnustuste kohta, nimekirja TÜ eetikakeskuse kriitilistest sõpradest ning taustamaterjale koolide ja lasteaedade väärtusarendusalase toetamise osas.

Eetikaveebis on ülevaatlik kalender, mis kajastab Eestis toimuvaid haridust, väärtusi, teadust ja eetikat puudutavaid seminare, konverentse, koolitusi jt üritusi. Foorum pakub veebiküllastajatele võimalust arutleda oluliste eetikat, väärtusi ja väärtuskasvatust puudutavate küsimuste üle ning on aktiivselt kasutuses ülikooli õppetöös.

2021. aastal oli Eetikaveebil keskmiselt 3000 külastaja kuus, mis on mõnevõrra vähem kui varasematel aastatel. Kasutajad veedavad Eetikaveebis 2 minutit ja 13 sekundit ning nad uurivad vähemalt kahte sisulehekülge. Kõige aktiivsemad kasutusperioodid langevad kokku tunnustusprogrammide algusajaga, eetikakeskuse sündmuste väljakuulutamistega (eriti väärtuskasvatuse konverents) ning samuti on külastajaid rohkem ülikoolide nii kevad- kui ka sügissemestril.

Kõige sagedamini jõutakse Eetikaveebi orgaaniliselt (65,7%), st kasutatakse mõnd otsingumootorit ja otsisõnu nagu „väärtused“, „values development“, „hea teadustava“. Suur hulk külastajaid jõuab otselinkide kaudu (18,08%) ja ristviidetest (12,29%), mis on riputatud ülikoolide Moodle'i keskkondadesse, Studiumisse ning meie partnerkoolide ja -lasteaedade

kodulehtedele. Kõige paremini hoiavad kasutaja huvi just ristviited, kuna selliste kasutajate lehelt lahkumise määr võrreldes teistega oluliselt väiksem (vrd orgaaniliselt lehele saabudes ei tee lehelt edasi ühtegi klõpsu 64,66% kasutajatest, samas ristviidete kaudu külastavatel on sama määr 45,04%)

Suurim hulk külastajaid pärineb Eestist (86,58%).

Kõige sagedamini külastatud sisuleheküljed eetikaveebis olid:

„Eetika ja moraal“: <https://www.eetika.ee/et/eetika/eetika-moraal>

„Sotsiaalsed probleemid“: <https://www.eetika.ee/et/sotsiaaleetika/probleemid>

„Eesti hea teadustava“: <https://www.eetika.ee/et/eesti-hea-teadustava>

Väärtuskasvatuse konverentsi lehekülg <https://www.eetika.ee/et/konverents2021>

„Väärtused ja väärtuskasvatus“:

<https://www.eetika.ee/et/haridus/moraalikasvatus/juhtum/687735>

Populaarsed teemalehed kajastasid ka eetikakeskuse hea kooli ja hea lasteaia tunnustusprogrammi, väärtuste ja väärtuskasvatuse temaatikat, kutse-eetikat (populaarseim nt teadustöö eetika). Igal aastal on „Eetika ja moraal“ kõige külastatavam lehekülg (sh ka kõige sagedasem maandumisleht), kuna sealt hargneb Eetikaveeb edasi paljudele teistele teemadele, mis lugejale huvi pakuvad.

Eetikaveebil on ka aktiivne Facebooki lehekülg, kus on 14.12.2021 seisuga 1484 jälgijat. Facebookis jagame infot oma sündmustest, tegemistest ning hoiame sidet partneritega. Samuti on see hea kanal inimestega suhtlemiseks ja diskussiooni arendamiseks.

V. TÖÖTAJAD

Praktilise filosoofia professor Margit Sutrop on eetikakeskuse juhataja alates selle loomisest 2001. aastal. Ta on saanud diplomi ajakirjanduse erialal ja magistrikraadi filosoofias Tartu ülikoolist ning doktorikraadi filosoofias Konstanzi ülikoolis. Ta on *Academia Europaea* liige. Tema peamised uurimisvaldkonnad on moraali- ja poliitikafilosoofia, bioetika, ärieetika, esteetika ja haridusfilosoofia. Margit Sutrop on avaldanud arvukalt nii teaduslikke kui populaarteaduslikke artikleid. Ta on Euroopa Komisjoni teadusdirektoraadi eetika ekspert, Eesti Bioetika Nõukogu, Põhja-Eesti Regionaalhaigla eetikakomitee ja ametnikueetika nõukogu liige. Alates veebruarist 2021 on Margit Riigikogu XIV koosseisu liige.

Triin Paaver (1,0) töötab eetikakeskuse koordinaatorina alates 2006. aasta maist, alates detsembrist 2019 on tema ametinimetuseks administratiivjuht. Triinu tööülesannete hulka kuulub eetikakeskuse igapäevaelu korraldamine ja arvepidamine ning professor Sutropi igakülgne assisteerimine, samuti kuulub ta Eetikaveebi toimetusse. Triin lõpetas Tartu Ülikooli semiootika ja kulturoloogia eriala 2006. aastal (4+2). Alates 2016. aastast on ta filosoofia ja semiootika instituudi nõukogu liige ja MTÜ Filosoofiasõprade Seltsi asutaja ning juhatuse liige. Aastatel 2017.–2019. õppis Triin Tallinna Tehnikaülikoolis ja omandas personalijuhtimise magistrikraadi.

Mari-Liisa Parder töötab eetikakeskuses alates 2010. aasta septembrist. Alates 2021. aasta märtsist on ta eetika teadur (0,6) ning teadusprojektide koordinaator (0,4). Tema tööülesannete hulka kuulub erinevates teadusprojektides osalemine ning teaduseetika alane uurimistöö. Mari-Liisa lõpetas 2008. aastal Tartu Ülikoolis bakalaureuseõppe filosoofia erialal, omandas 2011. aastal kommunikatsioonijuhtimise magistrikraadi ning 2020. aastal doktorikraadi meedia ja kommunikatsiooni erialal.

Kristi Lõuk töötab eetikakeskuses 2003. aasta veebruarist. 2019. aasta juunist on ta eetikakeskuse nooremteadur (0,5). 2006. aasta augustist on Kristi eetikakeskuse projektijuht (0,1). Kristi on lõpetanud filosoofia osakonna 2002. aastal (BA) ning magistriõppe (4+2) filosoofias 2010. aastal ning jätkab õpinguid doktorantuuris. Alates jaanuarist 2007 on Kristi TÜ inimuuringute eetika komitee liige, alates 2016. aasta septembrist selle aseesimees.

Katrin Velbaum on eetikakeskuses projektijuhina (0,5) vahelduvalt töötanud aastast 2008, muuhulgas koordineerinud riikliku väärtusprogrammi tegevusi. Aastast 2019 töötab Katrin ka eetika nooremteadurina (0,3), uurides teaduseetikat ja hea teaduse ning hea teadustava teemasid. Katrin on lõpetanud Tartu Ülikooli magistriõppe filosoofia erialal 2010. aastal ning õpib praegu samal erialal edasi doktorantuuris. Õppeaastal 2015/2016 oli Katrin end täiendamas Ili Riiklikus Ülikoolis Gruusias. Alates 2016. aasta sügisest on tema ülesanded põhiliselt seotud hea teadustava projekti, doktoriaine „Hea teadus: raamnõuded, väärtused ja tegevuspõhimõtted“ ning mängu „Eesti rahva sada valikut“ väljatöötamisega. 2020. aasta kevadest on Katrin lapsehoolduspuhkusel.

Marten Juurik töötas eetikakeskuse referendina alates 2013. aasta augustist. Alates 2019. aasta juunist on ta eetika nooremteadur (0,5). Tema tööülesanded on väärtuskasvatuse alaste meetodiliste vahendite koostamine, teaduseetika alaste juhendite koostamine ja toimetamine ning osalemine erinevates projektides. Marten lõpetas 2012. aastal Tartu Ülikooli bakalaureuseõppe ja 2014. aastal magistriõppe ajakirjanduse erialal ning jätkab õpinguid doktorantuuris.

Heidy Meriste (0,5) töötab eetikakeskuses referendina alates 2013. aasta jaanuarist. Tema tööülesanded on osalemine eetikakeskuse projektides, ürituste ettevalmistamisel ning eetikakeskuse raamatukogu töö koordineerimine. 2010/11 täiendas Heidy end Jaapanis Kansai Gaidai ülikoolis, 2012 lõpetas Tartu Ülikoolis bakalaureuseõppe ja 2015. aastal magistriõppe filosoofia erialal ning jätkab hetkel sealsamas doktorantuuris. Alates 2020. aasta septembrist töötab ta ka eetika nooremteadurina (0,5), uurides moraaliemotsioonidega seonduvaid küsimusi.

Helen Hirsnik (1,0) töötab eetikakeskuse Hea Kooli projektijuhina 2014. aasta augustist. Alates 2021. aastast on ta väärtusarenduse nõustaja koolidele ja lasteaedadele. Tema tööülesanded on seotud hea kooli ja hea lasteaia mudeli ning tunnustusprogrammide „Hea kool kui väärtuspõhine kool“ ja „Hea lasteaed kui väärtuspõhine lasteaed“ arendamise, heade praktikate kogumise ja eneseanalüüside tagasisidestamisega. Helen on lõpetanud Tartu Ülikooli sotsiaal- ja haridusteaduskonna magistriõppe põhikooli mitme aine õpetaja õppekaval. Helen on töötanud sotsiaalpedagoogina ja annab Tartu Ülikoolis sotsiaalpedagoogika loenguid.

Mari-Liis Nummert (1,0) töötab eetikakeskuse väärtuskasvatuse kooli projektijuhina 2015. aasta oktoobrist. Tema tööülesanded on seotud eetikakeskuse koostööprojektide (Eesti Pagulasabi, Tervise Arengu Instituut, Briti Nõukogu) koordineerimise, „Väärtuste ja vastutuse“ ekspertrühma töö läbiviimise, Arvamusfestivali ning väärtusprogrammiga seonduvate avalike ürituste korraldamisega. Mari-Liis on lõpetanud Tartu Ülikooli usuteaduskonna ja Tallinna Ülikooli õpetajakoolituse ning õpib Tallinna Ülikooli kasvatusteaduste erialal. Mari-Liis on Noored Kooli osalejana õpetanud ajalugu ja ühiskonnaõpetust ning töötab osakoormusel ka ühiskonnaõpetuse ja ajaloo õpetajana Sillaotsa Koolis.

Nele Punnar (1,0) töötab eetikakeskuse hea kooli ja hea lasteaia projektijuhina alates 2015. aasta oktoobrist. Tema tööülesanded on seotud hea kooli ja lasteaia mudeli arendamise, tunnustusprogrammide „Hea kool kui väärtuspõhine kool“ ja „Hea lasteaed kui väärtuspõhine lasteaed“ eestvedamise hea kooli projektiga seonduvate koolituste ja seminaride korraldamise, koostööprojekti „Hea haridus heade mõtete linnas“ koordineerimise ning kriitiliste sõprade programmi arendamisega. Nele on lõpetanud Tartu Ülikooli haridusteaduskonna magistriõppe klassiõpetaja erialal ning on varem töötanud põhikooli õpetajana ja õpetaja professionaalse arengu koordinaatorina.

Õne Allaje-Kukk (1,0) töötab eetikakeskuses projektijuhina alates 2017. aasta jaanuarist. Tema tööülesannete hulka kuulub TÜ eetikakeskuse sise- ja väliskommunikatsiooni korraldamine, sealhulgas riikliku väärtusprogrammi tegevuste ja teiste projektide tutvustamine avalikkusele ning nende kavandamises ja korraldamises osalemine. Lisaks on Õne ülesanne Eetikaveebi ja eetikakeskuse kodulehe ning sotsiaalmeediakanalite uuendamine ja toimetamine. Õne lõpetas 2016. aastal Tartu Ülikoolis bakalaureuseõppe kommunikatsioonijuhtimise erialal ning õppis kõrvaleriala majandusteaduses. 2019. aastal omandas ta kommunikatsioonijuhtimise magistrakraadi ja alates 2020. aasta sügisest töötab TÜ eetikakeskuse kommunikatsioonispetsialistina.

Tiia Kõnnussaar (1,0) töötab eetikakeskuses kolumnist-toimetajana alates aprillist 2015. Tema tööülesanded on eetikateemaliste kolumnide kirjutamine ja toimetamine, avalikkuse teavitamine väärtusarendusprogrammist jt eetikakeskuse tegevustest, raamatute ja teiste eetikakeskuses välja antavate trükiste, uudiskirja ning Eetikaveebi toimetamine. Tiia on lõpetanud Tartu Ülikooli magistriõppe meedia ja kommunikatsiooni alal 2007. aastal.

Laura Lilles-Heinsar (0,6) töötab eetikakeskuse referendina alates 2006. aasta septembrist. Tema tööülesanded on Eetikaveebi toimetamine, bibliograafiate koostamine teadusprojektidele, toimetamine ja korrektuur. Laura on lõpetanud TÜ usuteaduskonna bakalaureuseõppe (4+2) 2004. aastal.

Kertu Rajando (0,6) töötab eetikakeskuses referendina alates 2017. aasta novembrist. Tema tööülesannete hulka kuulub TÜ eetikakeskuse ja filosoofia ja semiootika instituudi raamatukogu teavikute kataloogimine, raamatute ja ajakirjade deponeerimine, uudiskirjanduse väljapaneku korraldamine ning muude ülesannete täitmine. Kertu lõpetas 2012. aastal Tartu Ülikooli bakalaureuseõppe filosoofia erialal, omandades kõrvaleriala psühholoogias. 2016. aastal lõpetas Kertu Tartu Ülikooli magistriõppe filosoofia erialal.

Triinu Laan (0,8) töötab eetikakeskuse projektijuhina 2021. aasta novembrist. Tema tööülesandeks on Euroopa kultuuripealinn Tartu 2024 programmiliini „Omapära ja Euroopa“ projekti „Tartu Maailmaülikool“ korraldamine. Projekti käigus toimuvad Lõuna-Eestis kogukonna-akadeemia tüüpi avalikud sündmused, kus teadlased nii kodu- kui välismaalt räägivad kogukondade valitud teemadel ning kus kogukonnad saavad arutleda oma väärtuste üle. Triinu on lõpetanud Tartu Ülikooli kultuurikorralduse magistriõppe 2018. aastal. Ta on töötanud kultuurikorraldajana 1998. aastast ning on vedanud võrukeelse laulupeo Uma Pido korraldamist ja teisi võru keele ja kultuuriga seotud ettevõtmisi.